

RUCE VÁM POMOHOU O KROK DÁL

Využití praktických úkolů ke zvýšení účasti v krátkodobých projektech EDS

Stáhněte tuto a další příručky SALTO
týkající se sociálního začlenění zdarma na:
www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

SALTO-YOUTH
INCLUSION
RESOURCE CENTRE

mládež
česká národní agentura

RUCE VÁM POMOHOU O KROK DÁL

Tato publikace nemusí nutně odrážet stanovisko Evropské komise ani Salto-YOUTH pro sociální začlenění či organizací s nimi spolupracujících.

SALTO-YOUTH ZNAMENÁ...

...„Support for Advanced Learning and Training Opportunities within the YOUTH programme“. (Podpora příležitostí pro pokročilé učení a školení v programu Mládež v akci). Evropská komise vytvořila síť osmi školicích a informačních center SALTO-YOUTH, aby podpořila realizaci evropského programu Mládež v akci, který poskytuje mladým lidem cenné zkušenosti neformálního učení.

Cílem SALTO je **podporovat projekty evropského programu Mládež v akci**, které se zabývají důležitými otázkami, jako je sociální začlenění nebo kulturní rozmanitost, pořádají různé iniciativy mládeže, zahrnují regiony, jako jsou středomořské partnerské země, jihovýchodní Evropa nebo východní Evropa a Kavkaz, zabývají se školením a mezinárodní spoluprací anebo vytvářejí informační nástroje pro národní agentury programu Mládež v akci.

V těchto prioritních oblastech poskytuje SALTO-YOUTH národním agenturám a evropským pracovníkům s mládeží **materiály, podává jim informace a pořádá pro ně školení**. Některé materiály týkající se zmíněných oblastí jsou k dispozici na www.SALTO-YOUTH.net. Jedná se například o evropský kalendář školicích akcí, nástroje pro školení a práci s mládeží, databázi školitelů mládeže, odkazy k internetovým zdrojům a mnoho dalšího...

SALTO-YOUTH aktivně spolupracuje s ostatními evropskými aktéry v práci s mládeží, jako jsou národní agentury programu Mládež v akci, Rada Evropy, evropsští pracovníci s mládeží, školitelé a organizátoři školení.

CENTRUM SALTO-YOUTH PRO SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ

WWW.SALTO-YOUTH.NET/INCLUSION/

Školici a informační centrum SALTO pro sociální začlenění (v Belgii-Vlámsku) usiluje společně s Evropskou komisí o **začlenění mladých lidí s omezenými příležitostmi** do programu Mládež v akci. Centrum podporuje národní agentury a pracovníky s mládeží působící na tomto poli tím, že poskytuje následující služby a zdroje:

- školení na téma začlenění a kurzy určené přímo konkrétním sociálně vyloučeným cílovým skupinám
- metodiku školení a práce s mládeží a nástroje pro podporu projektů sociálního začlenění
- publikace poskytující praktické rady a inspiraci mezinárodním „začleňovacím“ projektům
- aktuální informace o tématech týkajících se sociálního začlenění a nejnovějších příležitostech v bulletinu „Inclusion Newsletter“
- užitečné komentované odkazy k internetovým zdrojům
- přehled školitelů a podpůrných pracovníků na poli sociálního začlenění a práce s mládeží

Všechny tyto zdroje, významné pro velkou řadu sociálně vyloučených cílových skupin, jsou k dispozici na webových stránkách SALTO-YOUTH v části věnované sociálnímu začlenění:

OBSAH

Úvod	4
Co znamená krátkodobá EDS?	6
Historie EDS	7
Vznik krátkodobé EDS	9
Přínosy a limity krátkodobé EDS	12
Specifická cílová skupina	14
Přístup pro cílovou skupinu	16
Přístup osobní cesty	17
Příklad osobní cesty	18
Metodologie pro cílovou skupinu	22
Praktické úkoly	24
Vzdělávací hodnota praktických úkolů	25
Praktické úkoly v praxi – příklady	26
Účel praktických úkolů	31
Otázky spojené s praktickými úkoly	34
Role pro cílovou skupinu	36
Role dobrovolníka	37
Tři role v praxi – příklady	38
Přechod z jedné role do druhé	41
Dopad krátkodobé EDS	42
Další kroky	46
Projektový cyklus	46
Nástroje	47
Závěr	48
Dodatky	50
Dodatek I – Informace o přispívajících organizacích	51
Dodatek II – Metody přípravy před odjezdem	54
Dodatek III – Metody pro hodnocení a navazující činnost	58
Autoři	62
Další četba	64
Knihy a studie	64
Internetové zdroje	66
Ediční poznámka	68

ÚVOD

Ačkoli začlenění mladých lidí s omezenými příležitostmi zůstává jednou z nejvyšších priorit evropského programu Mládež v akci, ukázalo se, že v některých oblastech je dosažení tohoto cíle snadnější než v jiných. Statistiky z roku 2003 ukazují, že se procento začleňovacích projektů v rámci Výměn mládeže (akce 1) a Iniciativ mládeže (akce 3) pohybovalo mezi 38–47 %, a tvořilo tak podstatnou část všech aktivit v daném roce. Situace v Evropské dobrovolné službě (akce 2) je však výrazně méně optimistická. Navzdory velkému úsilí o propagaci a zlepšení dostupnosti programu zůstává počet začleňovacích projektů v EDS velice nízký. V roce 2003 se mladí lidé s omezenými příležitostmi účastnili pouze 19 % všech projektů EDS (dlouhodobých i krátkodobých). Krátkodobé projekty EDS pak tvořily pouhých 7 % z tohoto celku.

Tato čísla představují pouze obecný pohled na situaci cílové skupiny s omezenými příležitostmi v rámci Evropské dobrovolné služby. Dodnes nebyla zveřejněna žádná statistika, která by přesně stanovila, kolik těchto mladých lidí pochází ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí, ale lze předpokládat, že zastoupení této podskupiny v rámci celého programu EDS je takřka mizivé.

Několikaletá zkušenost ukázala, že nízká účast mladých lidí ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí má mnoho složitých příčin. Mladí lidé z této cílové skupiny a jejich organizace musí předtím, než se zúčastní krátkodobých projektů EDS, překonat celou řadu překážek. Jednou z nejvýznamnějších je závažný nedostatek hostitelských projektů – jen poměrně málo z nich totiž zahrnuje aktivity, které odpovídají dovednostem a specifickým potřebám těchto mladých lidí.

Některé organizace mládeže však našťastí byly při vytváření krátkodobých projektů EDS pro tuto vyloučenou cílovou skupinu i přesto úspěšné. Mnoho z nich používá jako metodu praktické úkoly – vytvořili strategii, v níž praktické činnosti slouží jako nástroj pomáhající rozvinout osobní a sociální dovednosti mladého člověka. Zkušenost zmíněných organizací nade vše pochybnost prokázala, že za správných podmínek může být dobrovolnický pobyt v zahraničí pro lidi ze socioekonomicky znevýhodněné cílové skupiny z pedagogického hlediska velice přínosný.

Aby podnítilo vznik dalších hostitelských projektů pro tuto cílovou skupinu, rozhodlo se centrum SALTO pro sociální začlenění přezkoumat vzdělávací hodnotu zmíněné metodologie, aby zjistilo, do jaké míry ji mohou využít další hostitelské organizace. V září roku 2004 se čtyřdenní diskuse u kulatého stolu v belgickém Deinze zúčastnila vybraná skupina sedmi pracovníků s mládeží, kteří se mohli chlubit

bohatými zkušenostmi jak se socioekonomicky znevýhodněnou cílovou skupinou, tak i s krátkodobou EDS. Během semináře účastníci analyzovali své metody a popisovali, jakým způsobem lze metodologii praktických činností využít k dosažení celé řady různých vzdělávacích cílů. Výsledky jejich analýzy tvoří základ příručky, kterou nyní držíte v ruce.

Příručka „**Ruce vám pomohou o krok dál**“ je určena jak organizacím, jež jsou v krátkodobém programu EDS nováčky, tak i těm, které již mají s vysíláním či přijímáním dobrovolníků zkušenosti. Centrum SALTO pro sociální začlenění doufá, že se příručka stane inspirací pro další organizace k tomu, aby metodologii praktických činností využily k vytvoření nových hostitelských projektů pro mladé lidi ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí. Brožura je také určena národním agenturám a organizacím poskytujícím granty se záměrem zvýšit povědomí o užitečnosti praktických činností. V neposlední řadě chce centrum SALTO pro sociální začlenění také přispět k většímu ocenění a uznání vzdělávací hodnoty praktických úkolů pro dobrovolníky z této cílové skupiny.

Krátkodobá EDS není pouze způsob jak poznat cizí země. Za správných podmínek bývá i účinným nástrojem osobní proměny. Praktické úkoly a činnosti se mohou stát klíčem ke zlepšení vyhlídek mnoha mladých lidí ze sociálně vyloučeného prostředí.

„Někdy je měsíc pobytu v zahraničí mnohem užitečnější než několik let strávených doma.“

– Volker Geist – Sealand, Německo

Příručku „**Ruce vám pomohou o krok dál**“ napsala Kathy Schroederová (Schroeder Intercultural Consulting) a připravila k vydání Ann Hendriksová (Školicí a informační centrum SALTO pro sociální začlenění).

SALTO děkuje organizacím a pracovníkům s mládeží, jejichž příspěví jak v rámci diskusního semináře, tak i mimo něj vydání této brožury umožnilo.

„Evropská komise... vytvořila strategii, jejímž cílem je začlenit do programu mladé lidi s omezenými příležitostmi, zejména mladé lidi se vzdělávacím, sociálně-ekonomickým, kulturním nebo geografickým znevýhodněním a se zdravotním postižením.“

– Průvodce programem *Mládež v akci*
(2007)

CO ZNAMENÁ KRÁTKO

DOBÁ EDS?

EDS je zkratka pro **E**vropskou **D**obrovolnou **S**lužbu. V rámci jejího programu tráví mladí lidé mezi osmnácti a třiceti lety (výjimečně mezi 16–17 lety) až dvanáct měsíců v zahraničí jako evropští dobrovolníci. Zapojují se do místních projektů v celé řadě oblastí: např. sociální práce, ekologie a ochrana životního prostředí, umění a kultura, nové technologie, volný čas, sport atd. V projektech EDS je dobrovolná služba metodou, jejímž prostřednictvím se mladí lidé učí novým dovednostem a zároveň svým časem a úsilím podporují místní projekty

a místní komunity. Během pobytu v zahraničí se mladí lidé účastní řady každodenních činností, které jim umožňují poznat nové kultury a odlišné způsoby života.

Přestože má EDS mnoho společného s ostatními mezinárodními programy dobrovolné služby, je v některých ohledech zcela unikátní. Byla totiž vytvořena tak, aby přímo odpovídala potřebám sociálně vyloučených mladých lidí.

HISTORIE EDS

Kořeny programu EDS lze vystopovat v různých projektech pro mládež v devadesátých letech, jako byl například „Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení“ a „Program evropského občanství“. V době zrodu EDS si tvůrci programu kladli množství otázek: Jakým způsobem lze řešit problémy sociálního vyloučení na evropské úrovni? Jak lze docílit toho, aby si mladí lidé více uvědomovali svou evropskou identitu? Jaká řešení existují pro problémy způsobené nezaměstnaností mládeže? Jako odpověď na tyto otázky byly navrženy různé typy programů, o nichž se posléze vedla debata. V raném stadiu vývoje se o EDS mimo jiné uvažovalo i jako o neformálním programu odborné přípravy.

Program EDS byl v plně šíři zahájen v roce 1998 a probíhal po dobu dvou let. Jeho cíle a filozofie byly následující:

- poskytnout mladým lidem zkušenost interkulturního učení
- podnítit aktivní účast mladých lidí a jejich zapojení do společnosti
- podporovat získávání dovedností, učení a osobní rozvoj
- dát mladým lidem příležitost projevit solidaritu s druhými
- podporovat rozvoj místních komunit
- podporovat nová partnerství a výměnu praktických zkušeností.

EDS je jen jedním z mnoha programů, které nabízejí mladým lidem příležitost cestovat do zahraničí. Některé dobrovolnické programy vyžadují, aby účastníci měli vysoký stupeň dosaženého vzdělání a dovednosti na profesionální úrovni, u jiných je zase zapotřebí, aby účastníci zaplatili vysoký registrační poplatek a podíleli se na nákladech na cestu a ubytování. EDS byla navržena tak, aby otevřela svět mezinárodní dobrovolné práce i mladým lidem, kteří nedisponují pokročilými dovednostmi či finančními prostředky nutnými pro účast v tradičních programech. Klíčovým znakem EDS je, že usiluje o otevřenost všem mladým lidem: k účasti v jejich projektech nejsou nutné žádné speciální dovednosti ani kvalifikace a není potřeba platit registrační poplatky.

I když se předpokládalo, že tyto zásadní změny povedou k zapojení velkého počtu mladých lidí ze sociálně vyloučeného prostředí, v protikladu k původním cílům EDS byla účast vyloučených cílových skupin v programu jako celku během prvních dvou let prakticky mizivá. Těch několik projektů, které se v rané fázi s touto skupinou mládeže přesto uskutečnily, ovšem nade vší pochybnost dokázalo, že je v EDS pro vyloučené mladé lidi budoucnost. Z reakcí mladých lidí a příslušných pracovníků s mládeží však bylo zřejmé, že pokud má být jejich účast více než symbolická, bude třeba uskutečnit ve strukturách programu mnohé změny.

DISKUSE

Nedostatečné zapojení vyloučených cílových skupin představovalo velké dilema. EDS byla zamýšlena jako metoda boje proti obecnějším problémům sociálního vyloučení, avšak nyní se zdálo, že příčinou vyloučení je samotná struktura programu.

Začaly probíhat rozsáhlé diskuse, které se snažily objevit nové způsoby, jak vyloučeným cílovým skupinám usnadnit přístup do EDS. Studie provedená v letech 1997–98 zkoumala účast sociálně vyloučených mladých lidí a definovala podmínky potřebné pro jejich začlenění do programu EDS. V letech 1998–1999 byla založena mezinárodní Pracovní skupina pro sociální začlenění a v roce 1999 proběhla v Portugalsku na toto téma mezinárodní konference pod názvem „Maximising Inclusion“. Rovněž mezinárodní organizace dobrovolné služby přispěly tím, že zvýšily počet míst určených pro vyloučené mladé lidi v letních workcampech, aby tak bylo možné experimentovat s krátkodobými pobyty.

Všechny tyto úvahy a diskuse přinesly konkrétní výsledky. Padlo množství návrhů; některé z nich byly uvedeny do praxe, když se v roce 2000 stala EDS plnohodnotnou součástí programu Mládež v akci. Evropská komise přispěla ke splnění svého závazku ohledně sociálního začlenění tím, že dala vzniknout krátkodobé variantě v rámci tradičního programu EDS, která záhy vešla ve známost pod názvem „krátkodobá EDS“.

VZNIK KRÁTKODOBÉ EDS

„Důležitou prioritou Evropské komise je zajistit přístup k programu Mládež v akci mladým lidem s omezenými příležitostmi. Skupiny mladých lidí a mládežnické organizace by měly učinit všechno pro to, aby se vyvarovaly vyloučení určitých cílových skupin. Program Mládež v akci je programem pro všechny a mělo by se usilovat o to, aby do něj byli zapojeni také mladí lidé se zvláštními potřebami.“

– Průvodce programem Mládež v akci (2007)

Krátkodobá EDS vznikla jako odpověď na nízkou účast mladých lidí ze sociálně vyloučeného prostředí. Je alternativou umožňující mládeži z této cílové skupiny lepší přístup k projektům EDS.

OBECNÁ KRITÉRIA

Krátkodobá EDS není v pravém slova smyslu samostatným programem; nejlépe ji lze popsat jako specializovaný typ Evropské dobrovolné služby. Obecná kritéria pro projekty EDS, ať už jsou krátkodobé nebo dlouhodobé, jsou vždy stejná:

- Věk dobrovolníků (na počátku zapojení do programu) je mezi osmnácti a třiceti lety (výjimečně 16–17 let).
- Hostitelské organizace musí být akreditovány a daný projekt krátkodobé EDS musí být schválen ve výběrovém řízení.
- Projektů se účastní neziskové organizace.
- Dobrovolná činnost nesmí v žádném případě nahrazovat řádně placenou práci.

Všechny projekty EDS, ať už krátkodobé nebo dlouhodobé, by měly v ideálním případě udržet rovnováhu mezi dvěma prvky: službou hostitelskému projektu na jedné straně a příležitostmi pro vzdělávání a osobní rozvoj dobrovolníka na straně druhé.

Ačkoli základní kritéria zůstávají stejná, krátkodobá EDS se odlišuje několika důležitými znaky. Jsou to zejména:

- cílová skupina
- délka projektů
- možnost financovat mimořádné náklady, posílené mentorství a úvodní přípravou návštěvu.

CÍLOVÁ SKUPINA

Pro označení vyloučených cílových skupin používají různé kultury různých slov. V některých kontextech se o nich mluví jako o skupinách „marginalizovaných“ nebo „znevýhodněných“, jindy volí pracovníci s mládeží raději pozitivní označení a používají termíny jako „mládež s alternativními dovednostmi“ nebo „hodné děti“. Pro potřeby programu Mládež v akci se v průběhu let vžil výraz „mladí lidé s omezenými příležitostmi“. Ve specifickém prostředí EDS označuje tento termín mládež, která je většinou vyloučena z účasti na tradičních evropských výměnných programech.

Vyloučení může pramenit z rozmanitých příčin. Například účast mladých lidí žijících v izolovaných či hospodářsky zaostalých oblastech bývá omezena špatným přístupem k informacím, mládeží s tělesným či mentálním postižením často brání v účasti speciální potřeby a někteří mladí lidé z imigrantských kultur nemusí být vůbec s touto formou dobrovolné činnosti obeznámeni. Dalším, jako například mládeží, která předčasně ukončila školní docházku anebo má emoční či sociální problémy, leckdy chybí vyspělost či sociální dovednosti nutné k tomu, aby dokázali samostatně žít daleko od rodiny a přátel.

Přestože jednotlivci z popsané skupiny mají každý své individuální potřeby, sdílejí jednu společnou charakteristiku: není pravděpodobné, že by se samostatně zúčastnili projektů EDS, aniž by se zavedla další opatření na jejich podporu.

DÉLKA PROJEKTŮ

Již v počátečních fázích programu EDS se jasně ukázalo, že délka dlouhodobých projektů představuje vážnou překážku. Pro mladé lidi bez předchozích zkušeností s cestováním, kteří často v životě neopustili své rodné město či dokonce svou rodnou čtvrť, je myšlenka celoročního pobytu v zahraničí nejen hrozná, ale leckdy zcela nepředstavitelná.

Zavedení krátkodobé EDS umožnilo větší variabilitu trvání projektů. Krátkodobé projekty EDS trvají minimálně dva týdny a maximálně dva měsíce. Kratší pobyty jsou pro mladé lidi s omezenými příležitostmi mnohem přitažlivější, protože jsou dost dlouhé na to, aby se staly opravdovou výzvou, ale zároveň dost krátké na to, aby nepřesáhly meze jejich možností.

Mýtus – tři týdny – v pohodě! Šest měsíců – ani náhodou!

„Pracovníci s mládeží se často zdráhají poslat své svěřence do zahraničí na dobu delší než tři týdny. Myslím si, že je to proto, že sami nikdy neabsolvovali v zahraničí dlouhodobější pobyt, a tak si nedokážou představit, jak dalekosáhlým osobnostním změnám v průběhu delšího časového období dochází. Moje organizace má s krátkodobou EDS velice pozitivní zkušenosti a mohu říct, že zatímco třítydenní období je dobré, šest měsíců je jednoznačně lepší. Delší období poskytuje mladému člověku více času vytvořit si silná pouta s hostitelskou kulturou a navázat opravdová přátelství s lidmi, s nimiž se setká. Jistěže se takové věci nestanou samy od sebe. K tomu, aby se dobrovolník připravil na čtyři, pět nebo šest měsíců v zahraničí, je potřeba mnoha postupných kroků, avšak delší časové období dá mladému člověku šanci jít hluboko do sebe a poznat, kým doopravdy je. Radím novým organizacím nerozbíjet krátkodobou EDS na malé kousky. Je důležité stanovit každému jednotlivci správnou úroveň obtížnosti a stavět na nabytých zkušenostech i poté, co se vrátí domů.“

– Volker Geist, Sealand

FINANCOVÁNÍ MIMOŘÁDNÝCH NÁKLADŮ

Mnozí mladí lidé mají zvláštní potřeby, které vyžadují dodatečnou finanční podporu. Například tělesně postižení často potřebují pro vykonávání dobrovolnické činnosti speciální vybavení, pro některé je zase nutností pomoc osobního asistenta. Mladí lidé z rodin s nízkými příjmy navíc nemusí mít prostředky na zaplacení cestovního pasu, zimního oblečení, léků apod. Krátkodobá EDS pomáhá mladým lidem a jejich organizacím tyto těžkosti překonat tím, že nabízí dodatečné fondy pro pokrytí výše zmíněných mimořádných nákladů.

Mýtus – krátkodobá EDS je nouzové řešení

Krátkodobé projekty se často (mylně) považují za způsob, jak dobrovolníkům či jejich organizacím usnadnit práci. Někteří mladí lidé například nemají čas zúčastnit se celoročního projektu v zahraničí a raději by odjeli jen na kratší dobu dvou až tří měsíců. Podobně hostující organizace, které nejsou schopny zařadit celoroční plán činnosti pro dobrovolníka, mohou navrhnout dvouměsíční projekt jako snadnější alternativu.

Krátkodobá EDS není nouzovým řešením a neměla by se používat jako jednoduchý lék na technické obtíže. Krátkodobé projekty jsou odpovědí na specifické potřeby mladých lidí, kteří ve svém denním životě čelí sociálnímu vyloučení. Účast v nich je určena výhradně mladým lidem s omezenými příležitostmi. Organizace navrhuující krátkodobé projekty si musí uvědomit, že tento typ projektů není díky svému kratšímu trvání „jednodušší“; ve skutečnosti platí pravý opak. Povahy krátkodobých projektů vyžaduje od zúčastněných organizací vysokou úroveň znalostí a zkušeností nutných k tomu, aby se vypořádaly s potřebami cílové skupiny s omezenými příležitostmi.

PŘÍNOSY A LIMITY KRÁTKODOBÉ EDS

Krátkodobé projekty EDS znamenají pro mladé lidi i jejich organizace celou řadu přínosů. Účast v nich bývá dynamickou a zábavnou vzdělávací zkušeností. Projekty EDS jsou jedinečnou alternativou formálních vzdělávacích prostředí (např. škol nebo vzdělávacích ústavů), která bohužel nabízejí mladým lidem s omezenými příležitostmi jen velice málo možností.

PŘÍNOSY

Účastníci krátkodobé EDS mají příležitost cestovat, poznávat jiné kultury a učit se novým jazykům. Získávají celou řadu nových dovedností jak osobního, tak i praktického rázu. Snad nejdůležitější však je, že pomáhají ostatním a aktivně přispívají ke zlepšení života místní komunity. Krátkodobá EDS dává mladým lidem šanci dokázat něco, na co mohou být pyšní. Mají příležitost pomáhat ostatním, cítit, že je jejich pomoc zapotřebí, a poznat, že i oni mohou společnosti něčím přispět.

Je snadné si představit, jaké výhody má krátkodobá EDS pro samotné mladé lidi, avšak leccos díky ní získávají i organizace. Účast v programu jim umožňuje nabídnout svým členům zcela nový druh činnosti a postavit před ně nové výzvy. Krátkodobá EDS je způsob, jak podnítit mladé lidi k tomu, aby přijali zodpovědnost za sebe i za společnost, v níž žijí. Je investicí do jednotlivců, avšak jejich zkušenost má dopad i na celé jejich okolí: vrstevníky, pracovníky s mládeží, rodinu a přátele.

PŘEDNOST KRÁTKODOBÉ EDS – „SOFT SKILLS“

Lidé, kteří nejsou obeznámeni s mezinárodní dobrovolnou prací, často zaměňují krátkodobou EDS s programem odborné přípravy. Někteří mladí lidé se skutečně rozhodnou praktické dovednosti, které se během pobytu v zahraničí naučili, uplatnit v profesním životě, avšak skutečnou předností dobrovolné služby je její schopnost pomoci mladým lidem rozvíjet jejich osobní dovednosti neboli „soft skills“.

Dobrovolná služba je druhem neformálního vzdělávání zaměřeným na osobní rozvoj jednotlivce. Je vynikající příležitostí pro mladé lidi zdokonalit se v dovednostech, jako je komunikace a sebeovládání, a pomáhá jim zvýšit sebevědomí a získat pocit nezávislosti. Krátkodobé projekty EDS také učí mladé lidi respektovat ostatní a přijímat odpovědnost za vlastní život. Rozvojem „soft skills“ se dobrovolná služba obzvláště liší od formálnějších druhů vzdělávání, jako je odborná příprava. Tato forma osobního rozvoje je mimořádně důležitá pro mladé lidi s omezenými příležitostmi, jejichž profesní růst bývá omezen právě nedostatkem sociálních a interpersonálních dovedností.

LIMITY

Přes všechny potenciální přínosy krátkodobé EDS si je třeba uvědomit, že program má i svá omezení. Jak už bylo zmíněno, **nelze zaměňovat dobrovolnickou zkušenost s odbornou přípravou**. Není možné, aby mladí lidé během dobrovolnického pobytu získali formální kvalifikaci; namísto toho vytváří EDS prostředí, v němž si mladí lidé mohou vyzkoušet řadu nových dovedností, rozšířit si obzory a objevit v sobě nové talenty.

Krátkodobou EDS mohou mladí lidé využít jako příležitost jak si „odpočinout“ od každodenního života; pobyt v zahraničí jim pomůže získat odstup od složité situace doma. Emocionální zátěž si však mladý člověk nese s sebou, i když opustí svou zemi. Tím, že odcestuje, nezmizí obtíže v jeho domácím prostředí. Proto **nelze krátkodobou EDS doporučit jako způsob úniku před závažnými problémy**. Účastí v EDS získají mladí lidé přinejlepším jakýsi „prostor k vydechnutí“, avšak stále budou potřebovat pomoc při řešení svých osobních problémů, a to jak během účasti na projektu, tak i po návratu domů.

Krátkodobá EDS je metodou, která pomáhá mladým lidem získat životní zkušenosti, avšak **jedná se o metodu bez záruk**. Nelze předvídat, jakým způsobem bude konkrétní člověk při pobytu v zahraničí reagovat. Vzdělávání, které v rámci EDS probíhá, má svůj zdroj jak v pozitivních, tak i negativních zkušenostech. Organizace by měly dobrovolníkům pomoci v tom, aby si tuto skutečnost uvědomili a poznali, že negativní zkušenosti jsou pro proces učení stejně důležité jako ty pozitivní. Z tohoto důvodu je třeba mít na paměti, že cesta do zahraničí není vždy pro mladého člověka tím nejvhodnějším krokem a někdy může dokonce způsobit víc škody než užítku.

SPECIFICKÁ CÍLOVÁ SKUPINA

Krátkodobá EDS vznikla, aby podnítila účast mladých lidí s omezenými příležitostmi v širším programu Evropské dobrovolné služby. Termín „mladí lidé s omezenými příležitostmi“ je velice široký a zahrnuje mnoho různých podskupin. Příležitosti mladého člověka bývají považovány za omezené vzhledem k jeho bydlišti (izolovaná vesnice nebo chudá městská čtvrť), díky chybějícím institucím (absence sociálních služeb, úřadu pro mládež či vládních agentur), následkem postižení (duševního, tělesného či obojího) nebo vlivem jeho původu (například mladí lidé čelící etnickým či náboženským předsudkům).

Každá z těchto podskupin má své specifické potřeby, a proto vyžaduje odlišný přístup jak v rámci programu EDS, tak i mimo něj. V následujících částech příručky se zaměříme na specifickou podskupinu mladých lidí s omezenými příležitostmi, o nichž se většinou hovoří jako o „mladých lidech ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí“.

MLADÍ LIDÉ ZE SOCIOEKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÉHO PROSTŘEDÍ

Tento termín se používá k označení mladých lidí s konkrétními potřebami spojenými s jejich sociální či ekonomickou situací. K mladým lidem ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí patří například ti, kteří:

- ukončili předčasně vzdělání nebo mají pouze nízkou kvalifikaci
- pocházejí z chudých oblastí
- pocházejí z oblastí s vysokou nezaměstnaností, kde jen malá naděje na získání práce.

Následkem své situace netrpí tito mladí lidé pouze nedostatkem příležitostí, ale často i vážným nedostatkem praktických a sociálních dovedností. Mladí lidé ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí mají nezdídko emoční a behaviorální problémy a často jim chybí vyspělost, sebevědomí či základní sociální dovednosti. Bývají ekonomicky a citově závislí na své rodině.

Socioekonomicky znevýhodněná cílová skupina také zahrnuje podskupiny, které se dají popsat jako „riziková mládež“ nebo „mladí lidé s těžkými problémy“. Tito mladí lidé čelí ve svém životě extrémním situacím.

Stává se například, že:

- mají problémy s drogami či alkoholem
- účastní se trestné činnosti
- pocházejí z rozvrácených rodin
- pocházejí z prostředí, kde jsou vystaveni násilí či zneužívání
- mají problémy se zvládnutím hněvu či agresivitou
- trpí depresí či jinými duševními chorobami
- jsou vystaveni špatným vlivům ve svém okolí (trestná činnost, extremismus atd.).

Je zřejmé, že mladí lidé ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí čelí překážkám, které se významně odlišují od těch, s nimiž se potýkají jiní lidé ze skupiny s „omezenými příležitostmi“. Tyto překážky jim brání nejen v účasti v projektech EDS, ale znemožňují jim uskutečnit i další cíle, jako je samostatný život, úspěšné dokončení studijního kurzu či nalezení a udržení zaměstnání.

Jakým způsobem může být krátkodobá EDS mladým lidem s takovými problémy prospěšná? Jaký smysl má jezdit do zahraničí, když se člověk potýká se závislostí, depresí či zdravotními problémy? Ve skutečnosti má myšlenka pobytu v zahraničí mnohem větší opodstatnění, než je na první pohled patrné. Dosavadní zkušenosti ukázaly, že dobrovolná činnost může být účinnou metodou, která mladým lidem pomůže problémy překonat. Byl vypracován vzdělávací přístup, jenž zasazuje krátkodobou EDS do širšího rámce vytvořeného tak, aby splňoval ty nejnaléhavější vzdělávací cíle konkrétního mladého člověka. O tomto přístupu často hovoříme jako o „přístupu osobní cesty“ a v následující kapitole o něm pojednáme podrobněji.

Mýtus – krátkodobá EDS je příliš velké riziko!

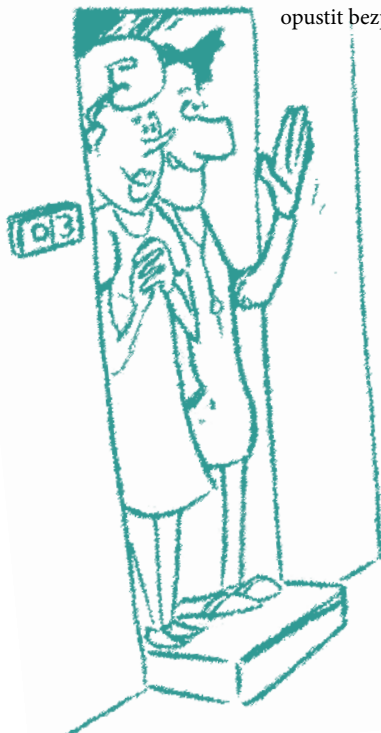
„Mám zkušenost, že se organizace často zdráhají krátkodobé EDS zúčastnit z obavy, že představuje pro mladého člověka ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí příliš velké riziko. Cesta do zahraničí je pro tyto mladé lidi riskantní vždy bez ohledu na to, jak důkladná příprava jí předchází. Avšak riziko může být i pozitivní a zavést mladé lidi k novým výzvám a příležitostem. Lze ho podstatně snížit, pokud předvídáte problémy předtím, než nastanou, a pokud máte v zahraničí partnerskou organizaci, kterou důvěrně znáte a na jejíž pomoc se můžete spolehnout. Přesto však nezbyvá než se smířit s tím, že krátkodobá EDS vždy určité riziko představuje. Pokračovat v projektu lze jen tehdy, když organizace a zúčastněný mladý člověk dokážou omezenou míru rizika akceptovat, v opačném případě není tento druh činnosti správnou volbou.“

– Trena Ratcliffeová, pracovnice následné péče, Northern Area Health Board, Ballymun, Irsko

Když se o Evropské dobrovolné službě poprvé dozví student, jenž sám aktivně vyhledává možnosti delšího pobytu v zahraničí, mívá pocit, že vyhrál v loterii. Šance žít v cizí zemi, poznat novou kulturu a naučit se cizí jazyk.... a to všechno zadarmo!? Co víc si můžete přát?

PŘÍSTUP PRO CÍLOVOU

Pro mladé lidi ze socioekonomické cílové skupiny to však většinou neplatí. Nemívají stejnou motivaci jako „tradiční“ nebo „klasičtí“ dobrovolníci (tj. studenti) a většinou programy jako EDS sami od sebe nevyhledávají. Pobyt v zahraničí jim místo toho, aby ho vnímali jako novou poutavou příležitost, mnohem spíše nahání hrůzu. Mladí lidé s omezenými příležitostmi mají často obtíže pochopit, jaký má čas strávený v zahraničí smysl. Nerozumí, k čemu jim může být dobré opustit bezpečí rodiny a přátel jen proto, aby „pracovali zadarmo“ v zahraničí.

SKUPINU

Proto se stává, že výhody krátkodobé EDS poprvé rozpoznají teprve pracovníci s mládeží a vedoucí organizací věnující se této cílové skupině. Avšak přestože je mnoho dobrých důvodů, proč přesvědčovat mladé lidi k účasti, je třeba mít na paměti, že přínosy programu nejsou samozřejmé a nepřicházejí samy od sebe. Pouhé vycestování do zahraničí nezaručí, že se mladý člověk seznámí s novou kulturou či naučí nový jazyk. Třítýdenní pobyt automaticky nepřinese dobrovolníkovi pocit, že aktivně pomohl místní komunitě, a nutně neznamená, že v jeho průběhu dojde k rozvoji jeho „soft skills“.

Pro některé mladé lidi může být zahraniční pobyt v jiném kulturním prostředí destabilizujícím a matoucím zážitkem. Posílat mladého člověka na krátkodobý projekt EDS místo dovolené či jako nouzové řešení často napáchá více škody než užítku; stává se pak, že se mladý člověk vrací domů v narušenějším stavu, než když odjížděl. Takový přístup má pro dobrovolníka i pro jeho organizaci jen malou hodnotu.

Pokud mladý člověk nerozpozná, jak daný projekt EDS přímo souvisí s jeho potřebami a situací, existuje nebezpečí, že se projekt uskuteční v jakémsi vakuu bez jakéhokoli vztahu k dobrovolníkovo skutečnému životu, jeho minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Aby k tomu nedocházelo, byl vypracován přístup, jenž má pomoci mladým lidem a jejich organizacím využít krátkodobou EDS co nejprospěšnějším způsobem. Je založen na principu „osobní cesty“ jednotlivce.

PŘÍSTUP OSOBNÍ CE STY

Krátkodobou EDS nelze považovat samu o sobě za cíl. Největší účinek má, když doplňuje práci s mladými lidmi, k níž dochází na místní úrovni. Přístup osobní cesty odstraní vakuum kolem dobrovolnického pobytu a uvede ho do přímé souvislosti s dlouhodobými vzdělávacími cíli mladého člověka. Při jeho uplatnění bere pracovník s mládeží v úvahu předchozí zkušenosti svého svěřence, odhadne jeho současnou situaci a poté zvolí krátkodobý projekt tak, aby odpovídal záměrům a cílům mladého člověka v budoucnosti.

K lepšímu pochopení pojmu „osobní cesta“ je užitečné představit si mladého člověka, jak kráčí po stezce, která symbolizuje jeho cestu životem. Za ním se nachází jeho předchozí zkušenost v rodině, ve škole, v práci a mezi vrstevníky. Přímou vedle něj leží problémy, které se snaží překonat (například dlouhodobá nezaměstnanost, finanční závislost na rodině, drogová závislost, špatné vlivy okolí, atd.). Před ním jsou pak jeho dlouhodobé cíle (například nalézt práci či byt, získat formální kvalifikaci, zůstat „čistý“ atd.). V závislosti na konkrétní situaci mladého člověka může být jeho stezka plná zákrut a slepých odboček; často pro něj znamená dlouhý a namáhavý výstup do prudkého kopce.

Krátkodobou EDS lze využít jako nástroj, jak mladým lidem na této stezce pomoci a přiblížit je jejich dlouhodobým cílům. V určitém smyslu může, představovat na této stezce jakýsi „odrazový můstek“, který pomáhá překonat konkrétní překážky anebo obnovit putování, jež se ocitlo na mrtvém bodě.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že krátkodobou EDS nelze považovat za konečný cíl, ale spíše za prostředek k jeho dosažení. Pokud si mladý člověk uvědomí, jakým způsobem odpovídá pobyt v zahraničí jeho potřebám a kam ho může na jeho osobní cestě zavést, bude mít větší motivaci vyzkoušet si krátkodobý projekt EDS.

Mýtus – krátkodobá EDS znamená práci navíc

„Jedná se o běžnou reakci pracovníků s mládeží, kteří nemají s krátkodobou EDS předchozí zkušenost. Jejich první dojem z programu je často ten, že je to dobrý nápad, ale že nemají čas ani možnosti zkusit něco tak nového a odlišného. Já vnímám krátkodobou EDS zcela jinak. Práce se socioekonomicky znevýhodněnou cílovou skupinou je každodenní náplní mého zaměstnání. Snažím se pomáhat mladým lidem překonat obtíže a dostat se v životě dál. To je dlouhodobý proces. Abych tohoto cíle dosáhl, používám celou řadu metod. Někdy je krátkodobá EDS tou správnou cestou, někdy zase ne. V každém případě se podle mne jedná o způsob, jak podnítit osobní rozvoj mladých lidí. Neříkám, že je to snadné; stojí to čas a úsilí, ale ty bych věnoval svým mladým lidem i tak. Myslím, že by pracovníci s mládeží neměli krátkodobou EDS vnímat jako práci navíc, ale naopak ji přivítat jako další zbraň do svého arzenálu proti sociálnímu vyloučení.“

– Sebastian Normand, bývalý zaměstnanec Centre de Beaumotte, Francie

PŘÍKLAD OSOBNÍ CESTY

SOLIDARITÉS JEUNESSES, FRANCIE

Solidarités Jeunes (SJ) je mírová organizace působící na poli neformálního vzdělávání („education populaire“). Neformální vzdělávání si cení mimoškolních úspěchů mladého člověka. Poskytuje mu prostor a zodpovědnost samostatně myslet, jednat a zhodnotit výsledek. V tomto procesu je nezbytné, aby profesionálové nemysleli za své svěřence, ale společně s nimi.

Solidarités Jeunes provozuje síť pěti ubytovacích center rozmístěných ve venkovských oblastech po celé Francii, která poskytují nocleh místním mladým lidem v nouzi (například pokud se dostanou do konfliktu s rodinou, pokoušejí se překonat problémy s drogami apod.). Přijímá také skupiny mezinárodních dobrovolníků, kteří se účastní celé řady praktických projektů na místní úrovni („chantiers“). S krátkodobou EDS má SJ několikaletou zkušenost a při přijímání i vysílání dobrovolníků důsledně uplatňuje přístup osobní cesty.

Marie Laure Lacroixová, projektová koordinátorka Solidarités Jeunes, popisuje, jak organizace uplatňuje přístup osobní cesty: „Pracovníci s mládeží by neměli o osobní cestě získat mylnou představu. Mluvme-li o rozhodujících ‚krocích‘, neznamená to, že vytváříme pětiletý plán. To by bylo u této cílové skupiny zcela nerealistické. Přístup osobní cesty znamená, že se pracovníci s mládeží pokoušejí o svém svěřenci získat dostatek informací, aby rozhodli, které kroky jsou v dané chvíli potřebné. Celé tajemství spočívá v tom učinit správné kroky ve správný čas.

aby pro něj zůstaly výzvou, ale stále dost malé, aby jich mohl realisticky dosáhnout. Jedním z těchto kroků je i krátkodobá EDS.“

Shromáždit tyto informace trvá určitý čas a není v silách jediného pracovníka s mládeží najít odpověď na všechny otázky. Pracovníci s mládeží si musí uvědomit, že mladý člověk, jenž se připravuje na dobrovolnou službu, podstupuje velké riziko, aby změnil svůj život, a proto je důležité spolupracovat s ostatními profesionály, kteří hrají roli v jeho vzdělávání v nejšířším slova smyslu (lékařem, psychologem, zaměstnancem úřadu práce apod.).

Mladým lidem s malou nebo žádnou zkušeností s cestováním nahání představa dobrovolné služby v zahraničí často hrůzu. Někdy je třeba, aby mladý člověk před účastí v krátkodobé EDS učinil řadu přípravných kroků. Jako příklad nám může posloužit příběh dobrovolníka „J“.

J. je mladý muž z chudé městské čtvrti. Opustil školu bez jakékoli kvalifikace a následkem toho měl kromě míst s minimální mzdou jen málo příležitostí na pracovním trhu. Nebyl problémový případ, ale

Mnoho mladých lidí objeví dobrovolnou službu teprve poté, co se ocitnou hluboko v problémech. Většinou již v té době nedůvěřují obecným sociálním programům. Krátkodobá EDS pro ně bývá schůdnou alternativou, neboť jim nabízí směr zcela odlišný od těch, jimiž se vydávali dosud. Avšak aby našli vhodný hostitelský projekt, potřebují vysílající i hostitelská organizace dostatek informací o dobrovolnickové osobní situaci. Snažíme se poznat dobrovolníkovu domácí prostředí, rodinnou situaci a druh potíží, s nimiž zápolí. Je také užitečné vědět, co do té doby v životě dělal. Zároveň mluvíme o dobrovolnickových představách o budoucnosti – jeho nadějích, snech, zájmech apod. V závislosti na těchto informacích pak vytvoříme plán, v jehož rámci bude dobrovolník činit kroky dost velké na to,

velice se styděl a chybělo mu sebevědomí. Žil se svými rodiči, kteří také dosáhli jen velmi nízkého vzdělání. J. byl z dětí nejstarší a jako takový byl nucen brát na sebe roli dospělého a zastupovat zbytku rodiny postavu otce.

J. se ocitl v jakési pasti. Bylo zřejmé, že se bez nějakého druhu formální kvalifikace z bludného kruhu minimální mzdy nedostane, avšak zároveň ho velkou měrou omezoval tlak rodinné situace. Měl určitou předchozí zkušenost s cestováním – zúčastnil se skupinového hudebního projektu ve Francii a Walesu. Jeho vysílající organizace usoudila, že přišel čas, aby přijal novou výzvu a podnikl něco, co by pro něj znamenalo více rizika a dobrodružství. Navrhla, aby společně s dvěma dalšími mladými lidmi ze sousedství odjel do zahraničí na třítydenní mezinárodní workcamp. Organizace dospěla k závěru, že mezinárodní povaha projektu umožní J. lépe poznat svět. To, že cestoval s dvěma mladými lidmi ze svého okolí, mu usnadnilo první kroky v neznámém prostředí. Třítydenní workcamp se konal ve francouzské provincii Bretaña a měl rovněž hudební téma, takže tu existovala jasná souvislost s předchozím projektem, jehož se J. zúčastnil.

Když se vrátil domů, pokračoval J. v již zavedené rutině špatně placené práce. Navštěvoval dva kurzy pro dospělé, ale nepodařilo se mu je dokončit. Po uplynutí jednoho roku dostal J. příležitost zúčastnit se krátkodobého projektu EDS u Solidarités Jeunesses v provincii Auvergne. Obtížnost se pro něj zvýšila prodloužením pobytu ze tří týdnů v předchozím projektu na šest týdnů v projektu novém. Novou výzvou pro něj byla také skutečnost, že tentokrát cestoval sám. J. byl kvůli tomu velice nervózní, protože neuměl francouzsky. Během cesty se ztratil a nevěděl, jak místní lidi požádat o radu. Byl to pro něj poněkud traumatický zážitek a trvalo mu nějaký čas, než se ze šoku vzpamatoval.

Po šestitýdenním projektu EDS se J. vrátil domů. Znovu se pokusil získat školní diplom, avšak opět kurz nedokončil. Šest týdnů strávených ve Francii v něm ale vzbudilo zájem o francouzštinu. Poté, co strávil další rok doma, rozhodl se do Francie vrátit, tentokrát v rámci dlouhodobého projektu EDS. Pracoval celkem devět měsíců v jednom z ubytovacích center Solidarités Jeunesses v provincii Poitou-Charentes a během pobytu věnoval francouzštině mnoho času a úsilí.

Na konci devítiměsíčního dlouhodobého projektu měl J. zájem o další dobrovolnou práci v zahraničí, ale chyběly mu vlastní finanční prostředky k cestování. J. je nyní doma déle než dva roky. Stále pracuje za minimální mzdu, ale zároveň chodí jednou týdně na kurz francouzštiny. Stále usiluje o získání formální kvalifikace – jeho dalším krokem bude podání přihlášky na vysokou školu, kde chce navštěvovat kurz mediálních studií.

Příběh J. ukazuje, že krátkodobá EDS je jen jedním z mnoha kroků na osobní cestě mladého člověka. Bez předchozích zkušeností se skupinovým projektem a třítydenním mezinárodním workcampem je velice nepravděpodobné, že by se J. odvážil zúčastnit se šestitýdenního krátkodobého projektu.

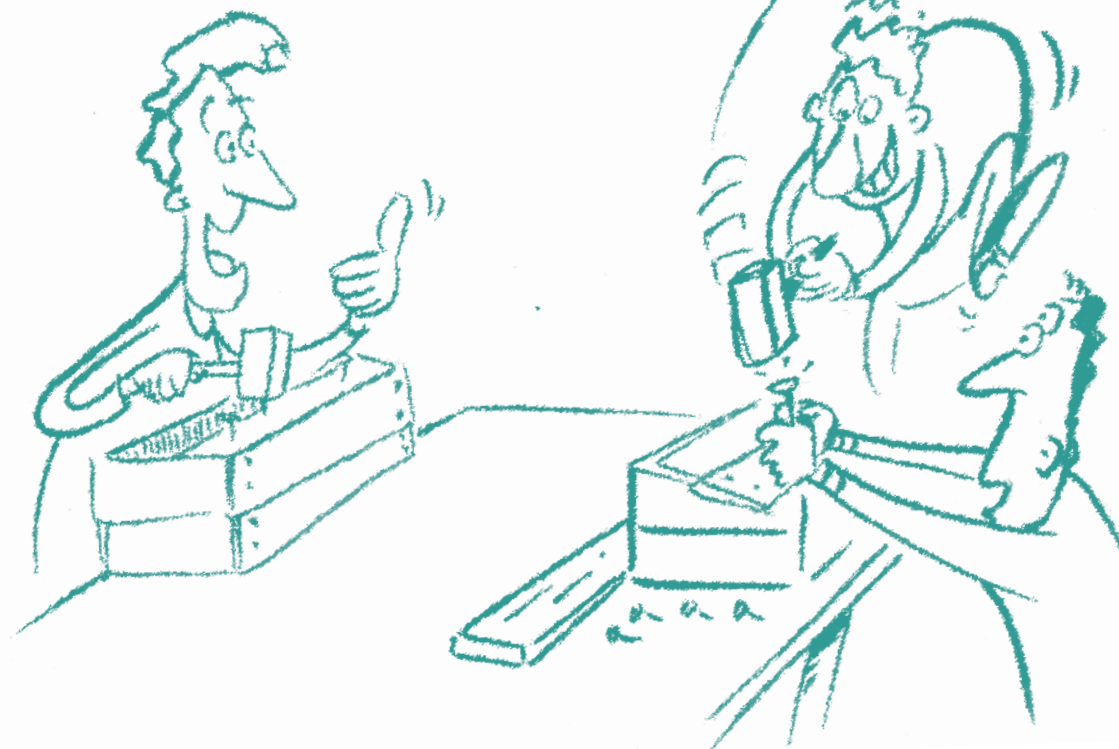
Vypracovat jednoznačný dlouhodobý plán pro mladé lidi ze socioekonomicky znevýhodněné cílové skupiny není snadné a je obtížné posoudit, je-li krátkodobá EDS pro každého jednotlivce tou správnou volbou. Jak však ukazuje příklad J., může být důležitým mezníkem na osobní cestě, který otvírá dveře k mnoha novým příležitostem v budoucnosti.

„Osobní cesta“ je přístup, který pomáhá umístit krátkodobou EDS do jasného rámce vytvořeného tak, aby podporoval mladé lidi při cestě životem. Přístup osobní cesty je velice účinný, neboť využívá krátkodobou EDS k naplnění těch nejnaléhavějších vzdělávacích cílů mladého člověka. Stále se však jedná o pouhý vzdělávací přístup, který musí být doprovázen metodologií, aby mohl být uveden do praxe. Následující kapitola popisuje metodologii, která se při práci s mladými lidmi ze socioekonomicky znevýhodněné cílové skupiny prokázala jako velice úspěšná.

„Evropská dobrovolná služba je „vzdělávací“ službou: mladí dobrovolníci prostřednictvím neformálních vzdělávacích zkušeností získávají nebo zlepšují své schopnosti přispívající k jejich osobnímu, odbornému a profesnímu rozvoji i k jejich zapojení do společnosti.“

– Průvodce programem *Mládež v akci* (2007)

METODOLOGIE PRO CÍLOVOU

E SKUPINU

Krátkodobý projekt EDS vyžaduje partnerství mezi dobrovolníkem, vysílající a hostitelskou organizací. Povinností hostitelské organizace je sestavit pro dobrovolníka program. Jeho jádrem jsou každodenní činnosti, rovněž nazývané každodenními „úkoly“.

ÚKOLY DOBROVOLNÍKA

V krátkodobé EDS nevykonává dobrovolník „práci“, ale provádí „úkoly“. Tento jemný, ale důležitý rozdíl ve volbě slov vyjadřuje skutečnost, že dobrovolník EDS „nepracuje“ (tj. nenahrazuje placenou pracovní sílu a nedostává za své úsilí mzdu), ale účastní se vzdělávací zkušenosti.

Úkoly dobrovolníka je třeba naplánovat tak, aby směřovaly ke dvěma obecným cílům – za prvé přispět k rozvoji místní komunity a za druhé poskytnout mladému člověku příležitost rozvíjet své dovednosti. Pochopitelně mají mít také souvislost s osobní cestou mladého člověka a napomáhat splnění jeho dlouhodobých osobních cílů.

JAK „KLASICKÉ“ PROJEKTY EDS VYLUČUJÍ CÍLOVOU SKUPINU

V současné době je většina hostitelských projektů EDS vytvořena na míru „klasickým“ dobrovolníkům, kteří zpravidla pocházejí ze studentského prostředí a plánují strávit v zahraničí šest až dvanáct měsíců. Mladí lidé ze studentského prostředí mají mnoho praktických dovedností, které mohou v projektu uplatnit, takže hostitelské organizace nemají prospěch pouze z interkulturní zkušenosti, ale i z konkrétní dobrovolnickovy činnosti.

Mnoho hostitelských projektů EDS je propojeno se sociálně-kulturním sektorem a zahrnuje práci s dětmi, seniory, postiženými apod., kterou lze volně popsat tak, že vyžaduje „sociální“ úkoly. Mladí lidé ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí jsou ve většině případů z podobných projektů vyloučeni. Důvodů je pro to několik.

Někteří mladí lidé ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí nemají motivaci sociální úkoly vykonávat. Způsobuje to mnoho různých faktorů včetně strachu z neznámého (například pokud dotyčný nikdy neviděl těžce postiženého člověka) či nedostatku zájmu (někteří mladí lidé například neradi pracují s malými dětmi). V projektech se sociální tematikou také vyvstává množství situací, v nichž by účast problémové mládeže mohla být nevhodná (není například dobrou volbou svěřit provozování baru v centru mládeže alkoholikovi; častý uživatel drog není zase tím nejvhodnějším adeptem pro práci s dětmi apod.).

Dalším problémem u těchto mladých lidí je nedostatek dovedností. Pro většinu hostitelských projektů se sociálně-kulturní tematikou jsou zapotřebí „konatelé“ – tj. dobrovolníci, kteří jsou schopni přispět projektu konkrétní činností. Mnoho projektů není připraveno poskytnout příležitost mladým lidem, kteří se nacházejí na mnohem nižším stupni svého profesního a osobního rozvoje. Tato situace je ironická a realistická zároveň: ironická proto, že vytvořit více příležitostí pro mladé lidi s malými nebo žádnými dovednostmi bylo jedním z důvodů, proč Evropská dobrovolná služba vůbec vznikla, a realistická proto, že jen málo hostitelských projektů má prostředky přijmout mladé lidi, kteří mohou nabídnout jen nepatrnou pomoc a ve skutečnosti spíše pomoc sami potřebují.

Povaha „klasických“ hostitelských projektů vyžadujících sociální úkoly klade mladým lidem ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí do cesty vážnou překážku. Mladí lidé z této cílové skupiny postrádají mnoho praktických dovedností, které jejich „klasičtí“ kolegové považují za samozřejmé; nedostatek sociálních dovedností je navíc činí neatraktivními pro hostitelské organizace, jež nemají dovednosti ani know-how k tomu, aby naplnily jejich potřeby. Výsledkem je jakési mnohostranné vyloučení z většiny hostitelských projektů.

Bylo by však mylné domnívat se, že mladí lidé ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí nemají vůbec co nabídnout anebo že nejsou schopni se chybějícím dovednostem naučit. Vzhledem k odlišnostem této cílové skupiny je nutné „klasickou“ strukturu EDS přetvořit a zavést metodologii, která místo toho, aby zvýrazňovala jejich nedostatky, využije jejich přednosti. Jako velice úspěšná se prokázala metoda využití praktických úkolů v denním programu dobrovolníka.

PRAKTICKÉ ÚKOLY

Výraz „praktické úkoly“ má v rámci krátkodobé EDS přesně stanovený význam. Slovo „praktický“ tu odkazuje k fyzickým či manuálním činnostem. Praktické úkoly zahrnují rukodělné činnosti, jako je práce na stavbě, renovace, vlečení nákladů, práce na zahradě, řemesla apod., ale patří k nim i další formy fyzické aktivity jako sport, výtvarné umění, hudba a dokonce i tanec.

Praktické úkoly bývají pro mladé lidi ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí přitažlivější než úkoly sociální. Je tomu tak zejména proto, že praktické úkoly (alespoň na první pohled) vyžadují spíše manuální zručnost než intelektuální schopnosti, což může vyhovovat mladým lidem, kteří měli špatné zkušenosti ve škole anebo celý život slýchávali, že „nejsou dost chytrí“.

Další výhodou je, že si mladí lidé mohou snáze představit, co praktické úkoly obnáší, čímž nabyde pobyt v zahraničí v jejich očích konkrétnější podoby. Většina mladých lidí například ví, v čem spočívá práce na stavbě či na zahradě, zatímco o práci v centru mládeže může mít jen matnou představu. I bez přímé

zkušenosti si dokážou představit, jak budou praktické úkoly vypadat, což jim pomůže překonat pochybnosti a zbavit se strachu.

Praktické úkoly navíc nevyžadují velké komunikační dovednosti. Jednoduché činnosti jako použití lopaty, kladiva nebo štetce se dají snadno vysvětlit pomocí znaků nebo neverbální komunikace. Sociální úkoly, jako je práce s dospívajícími nebo s malými dětmi, naproti tomu většinou vyžadují pokročilé jazykové schopnosti. Praktické úkoly jsou proto ideální pro mladé lidi bez znalosti cizích jazyků.

Nejdůležitější však je, že téměř každý mladý člověk ze socioekonomicky znevýhodněné cílové skupiny se může chlubit nějakým druhem praktické dovednosti, ať už se jedná o zkušenost s instalatérskými pracemi, talent pro vaření nebo zkušenost s výrobou loutek. Pokud mladí lidé naleznou hostitelský projekt, který jim vyjde vstříc a nechá je tyto dovednosti uplatnit, stanou se „konateli“. Poznaj, že nejsou pouhou přítěží, ale že i oni mají co nabídnout, že mohou být užiteční a potřební. Tento posun ve vnímání sebe samého je v osobním rozvoji jednotlivce životně důležitý. Mladí lidé jsou vytrženi z role pasivních konzumentů a dostanou příležitost svou činností aktivně obohatit společnost.

VZDĚLÁVACÍ HODNOTA PRAKTICKÝCH ÚKOLŮ

Skrytou předností praktických úkolů je, že poskytují dvojí vzdělávací zkušenost. Na jedné úrovni dávají praktické úkoly dobrovolníkům příležitost vyzkoušet si různé druhy fyzických činností, při nichž se učí mnoha typům praktických dovedností užitečných pro další život (například malování, tapetování, uklízení, vaření, používání nástrojů apod.). Na další úrovni jsou pak praktické dovednosti získané při provádění těchto úkolů doprovázeny celou řadou „soft skills“. Tímto způsobem nerozvíjejí praktické úkoly pouze manuální dovednosti mladého člověka, ale zároveň přispívají i k rozvoji jeho dovedností sociálních.

Pro mladé lidi ze socioekonomicky znevýhodněné cílové skupiny je toto dvoustranné učení zvláště prospěšné. Zlepšení soft skills je často prvním krokem na cestě za dosažením jejich dlouhodobých cílů. Výhoda metody praktických úkolů spočívá v tom, že jsou účinným, ale přesto velice jemným vzdělávacím nástrojem. Soft skills se plynule rozvíjejí během plnění praktických úkolů i mezi nimi. Samotný proces učení si mladý člověk vůbec nemusí uvědomovat, ale záhy si všimne, jak se mění jeho osobnost a celkový pohled na svět.

PRAKTICKÉ ÚKOLY V PRAXI – PŘÍKLADY

Následují tři různé příklady využití metodologie praktických úkolů hostitelskými organizacemi. Každý z nich ukazuje, jak každodenní činnosti dobrovolníka vedou k rozvoji jak jeho praktických dovedností, tak i soft skills.

SEALAND – NĚMECKO

Popis: Sealand má své sídlo v Lübecku, městě, jehož minulost i současnost je úzce spjata s mořem. Krátkodobé EDS se účastní již od roku 2001. Projekty, na nichž se podílí, mají spojitost s dlouholetou námořní tradicí města a dobrovolníci se v nich zabývají stavbou člunů a námořní plavbou.

Cílová skupina: Dobrovolníci, kteří se krátkodobých projektů Sealand účastní, jsou často dlouhodobě nezaměstnaní mladí lidé s nevalnými vyhlídkami do budoucna. Mají mlhavou nebo vůbec žádnou představu o tom, jak zlepšit svou situaci. Někteří z nich strávili dokonce nějaký čas bez střechy nad hlavou, jiní zase navštěvovali kurzy odborné přípravy, ale opustili je předtím, než stačili získat jakoukoli oficiální kvalifikaci. Jedná se o běžný vzorec chování – něco začít, ale nemít vůli, sebekázeň nebo schopnost to dokončit. Tito mladí lidé se často snaží uniknout z negativních situací, avšak nemají přesnou představu o tom, kam se v životě vydat.

Činnosti dobrovolníka: Hlavním cílem krátkodobého hostitelského projektu Sealand je podnítit mladé lidi k větší fyzické a psychické mobilitě. V rámci svých každodenních úkolů se dobrovolník učí stavět čluny a plavit se na nich. V první části projektu mají dobrovolníci za úkol postavit vlastní jolu tak, aby byla způsobilá k plavbě. Aby člun zhotovili, musí se naučit používat celou řadu nástrojů a stavebních postupů. Stavba trvá přibližně šest týdnů. Po dokončení se čluny zúčastní závodu, při němž každý z dobrovolníků kormidluje své vlastní plavidlo. V druhé části projektu se dobrovolníci plaví na staré plachetnici. Jsou ubytováni přímo na lodi ve stísněných a poněkud primitivních podmínkách. Jakožto členové „posádky“ sdílejí zodpovědnost za všechny povinnosti s plavbou spjaté. To znamená, že jsou nuceni naučit se jak veškerým námořnickým dovednostem (např. vázání uzlů, zdvihání plachet, provádění oprav, předvídaní počasí, kormidlování lodi apod.), tak i vykonávat nutné každodenní činnosti, jako je úklid, vaření a mytí nádobí.

Jak vedou praktické úkoly k soft skills: V tabulce jsou uvedeny typické příklady každodenních úkolů dobrovolníka v projektech Sealand. Další sloupce pak ukazují, jak tyto praktické úkoly vedou k rozvoji praktických dovedností a soft skills.

Denní praktické úkoly dobrovolníka	Výsledné dovednosti	
	Praktické dovednosti	Soft skills
<p>Stavba člunů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • řezání, vrtání, natírání, spojování apod. • plavba na dokončených jolách • závod v plachtění 	<ul style="list-style-type: none"> • plánování projektů • dodržování rozvrhu práce • používání nástrojů • příprava materiálu • stavební postupy 	<ul style="list-style-type: none"> • provedení úkolu od začátku do konce • sebekázeň • týmová práce • hrdost na vlastní práci a dosažené výsledky
<p>Námořní plavba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • údržba lodi (čištění, natírání atd.) • údržba plachet (opravy atd.) • kormidlování lodi • předvídaní počasí a reakce na jeho změny 	<ul style="list-style-type: none"> • navigace (např. plánování a dodržování trasy) • vázání uzlů • manévry lodí • dodržování přísného rozvrhu (čtyřhodinové hlídky) 	<ul style="list-style-type: none"> • sebekázeň, práce bez přestávky • týmová práce • přijímání vysoké míry zodpovědnosti • respekt před přírodními živly (moře, země a vítr)

Jak tyto praktické úkoly odpovídají potřebám mladého člověka ve skutečném životě? Volker Geist ze Sealandu věří, že kázeň spojená s životem na moři může mladým lidem ze socioekonomicky znevýhodněné cílové skupiny významně pomoci. „Práce kolem lodí poskytuje našim dobrovolníkům mnoho důležitých životních lekcí. Pokud jste na palubě lodi, nemůžete uniknout před zodpovědností. Když se například rozhodnete neuposlechnout kapitánův rozkaz, můžete ohrozit loď i posádku. Musíte se naučit hrát svou roli, plnit své povinnosti a být platným členem týmu. Když se dobrovolníci zabývají denními úkoly, mají příležitost naučit se praktickým dovednostem spojeným se stavbou lodí, avšak tou nejdůležitější stránkou věci je učení, které probíhá skrytě, pod povrchem. Při stavbě člunů pracují dobrovolníci ve skutečnosti na zvýšení vlastní sebekázně. Učí se vydržet u projektu a dokončit, co si předsevzali, místo toho, aby si vymýšleli výmluvy a utíkali od rozdělané práce, jak v životě často činí. Domnívám se, že to je právě ten nejdůležitější vzdělávací cíl, kterého by naši dobrovolníci měli dosáhnout.“

EVERYTHING'S POSSIBLE, VELKÁ BRITÁNIE

Popis: V rámci svého širokého programu pořádá Everything's Possible letní tábory pro mladé lidi, které nabízejí příležitosti mobility a jsou velmi vhodné pro dobrovolníky krátkodobé EDS. Jeden z letních projektů má výrazné ekologické téma.

Cílová skupina: Tábory pořádané Everything's Possible jsou otevřeny všem mladým lidem, avšak zvláště se zaměřují na mládež z etnických menšin nebo se sníženým přístupem k příležitostem (což se týká například mladých lidí žijících v odlehlých vesnicích či městech s malou dostupností sociálních služeb). Mladí lidé, kteří měli jen málo příležitostí poznat cizí kultury a jiné způsoby života, mají tendenci obávat se všeho, co vnímají jako „cizí“ nebo „odlišné“. Na letních táborech se mladí lidé setkávají v zábavném prostředí, kde snáze poznají, co je navzájem spojuje, a naučí se vážit odlišnosti místo toho, aby z nich měli strach.

Činnosti dobrovolníka: Součástí ekologického tábora je řada venkovních aktivit. Dobrovolník má možnost zúčastnit se různých praktických činností, které prohloubí jeho znalost přírody a životního prostředí.

Jak vedou praktické úkoly k soft skills: Ekologický tábor poskytuje dobrovolníkovi příležitost vyzkoušet si rozmanité činnosti v různých prostředích. Praktické dovednosti jsou dost jednoduché na to, aby se dobrovolník jejich základům naučil za několik dní. Tábor nabízí prostředí, v němž je bezpečné zkusit nové věci a experimentovat. Tabulka ukazuje, jak v rámci ekologické výchovy spojuje Everything's Possible praktické úkoly se soft skills.

Denní praktické úkoly dobrovolníka	Výsledné dovednosti	
	Praktické dovednosti	Soft skills
<p>Příklady činností, které lze „vyzkoušet“:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sázení stromů • práce na zahradě • oprava železniční trati • stavba pěšinek • sklizení sena 	<ul style="list-style-type: none"> • zahradnické dovednosti: sázení, okopávání, hrabání, zalévání, hnojení, rytí apod. • výběr rostlin a semen, péče o semenáčky, údržba nástrojů • zdraví a bezpečnost práce • základy první pomoci 	<ul style="list-style-type: none"> • citlivost k ekologickým otázkám • odpovědnost • porozumění, že tvrdá práce v přítomnosti se vyplatí v budoucnosti • schopnost kompromisů • odhodlání

Jak souvisejí získané dovednosti se skutečným životem? Clair Brownová z Everything's Possible zdůrazňuje, že k tomu, aby dobrovolníci dosáhli svých cílů, je klíčové zlepšení jejich sociálních dovedností. „Dlouhodobí dobrovolníci, což jsou především studenti, se nejvíce zajímají o to, jakým způsobem jim projekt EDS pomůže ke splnění kariérních cílů. Pro krátkodobé dobrovolníky je to mnohem méně podstatné. Mnoho mladých lidí, kteří se našich letních táborů účastní, má jen málo pracovních příležitostí v místě svého bydliště. Jejich rodiče často nikdy v životě nepracovali, což pochopitelně ovlivňuje jejich vlastní vnímání vyhlídek na nalezení zaměstnání. Naše organizace uplatňuje jak uvnitř, tak mimo EDS individuální přístup. Vytvoříme společně s mladým člověkem „akční plán“, v němž mu pomůžeme určit jeho krátkodobé a dlouhodobé cíle. Patří k nim často získání dovedností sociálního rázu – například naučit se včas vstávat, dodržovat denní režim, naučit se sdílet věci s ostatními, pracovat v týmu apod. V tomto ohledu je zkušenost z krátkodobého dobrovolnického pobytu velice hodnotná. Je to příležitost pro mladé lidi, jak se naučit životně důležitým sociálním dovednostem, bez nichž nikdy nebudou schopni dosáhnout vzdálenějších cílů, jako je dokončení školy či nalezení a udržení práce.“

VIA, BELGIE

Popis: VIA je mírová organizace, která usiluje o pluralitní společnost prostřednictvím mezinárodní dobrovolné práce. Každý rok organizuje program mezinárodních workcampů zaměřených na podporu místních komunit, jichž se účastní skupiny dobrovolníků z celého světa. Během workcampů dochází k setkávání mladých lidí z různých kultur a prostředí. Tím, že spolu bydlí a pracují, získávají dobrovolníci nový pohled na jiné kultury a odlišné způsoby života. VIA věří, že tato setkávání povedou k vzájemnému porozumění a vytvoří základ pro mírové soužití, solidaritu a spravedlnost pro lidi na celém světě.

Cílová skupina: Mezinárodní workcampy VIA jsou otevřeny všem lidem bez ohledu na věk a původ. Dostupnost programu pro mladé lidi s omezenými příležitostmi a ze znevýhodněných prostředí byla pro VIA vždy jednou z priorit. Díky účasti lidí z Evropy a celého světa jsou mezinárodní workcampy dobrou příležitostí pro mladé lidi, kteří do té doby neměli možnost cestovat či poznat jiné kultury.

Činnosti dobrovolníka: Náplní mezinárodních workcampů je často manuální práce navržená s ohledem na potřeby místní komunity. Může mít mnoho různých podob, avšak jednou z nejběžnějších je renovace a restaurace (například renovace škol, dětských domovů, kostelů, kulturních památek apod.). Dobrovolníci také sdílejí zodpovědnost za celkové blaho skupiny a účastní se každodenních povinností, jako je úklid, vaření a mytí nádobí.

Jak vedou praktické úkoly k soft skills: Následující seznam vyjmenovává některé nejběžnější činnosti spjaté s renovací, na nichž se dobrovolníci během workcampu podílejí. Další sloupce pak ukazují, jak tyto praktické úkoly vedou k rozvoji praktických dovedností a soft skills.

Denní praktické úkoly dobrovolníka	Výsledné dovednosti	
	Praktické dovednosti	Soft skills
<p>Příklady činností spjatých s renovací:</p> <ul style="list-style-type: none"> • úklid a přípravné práce • stavba kamenných zdí • natírání • dekorace • omítání • jednoduché zednické práce 	<ul style="list-style-type: none"> • použití různých nástrojů • stavební techniky, v některých případech i tradiční stavební metody • dekorační techniky (mozaika, tapetování, štuk...) 	<ul style="list-style-type: none"> • týmová práce • vlastní iniciativa • odpovědnost • aktivní účast • solidarita s ostatními • tolerance

Jak souvisejí získané dovednosti se skutečným životem? Jeroen Wils mluví o roli manuální práce v mezinárodních workcampech: „V mezinárodním workcampu podněcují praktické úkoly různé obecnější procesy. Jedním z nich je zvýšení mobility jednotlivců, kteří navíc dostávají příležitost aktivně pomoci místní komunitě. Dalším důležitým procesem ve workcampu je vzájemné setkávání lidí z různorodých prostředí. Manuální činnosti slouží jako způsob jak stmelit kolektiv, stanovit společné cíle, a díky tomu vytvořit určitou společnou půdu pro navazování vztahů. Mladí lidé ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí často neměli v životě příležitost potkat cizince, slyšet cizí jazyk, či dokonce ochutnat cizí jídlo. Proto nepřekvapí, že cizincům anebo komukoliv, kdo není jako oni, nedůvěřují. Ačkoliv se dobrovolník během workcampů učí různým praktickým činnostem, nejedná se zdaleka o hlavní cíl. Mnohem důležitější je proces budování vzájemného porozumění a odstraňování předsudků.“

ÚČEL PRAKTICKÝCH ÚKOLŮ

O účelu praktických úkolů v krátkodobých projektech EDS panují často mylné představy. Jedním z běžných stereotypů je, že se EDS pomocí projektů zaměřených na manuální činnost pokouší vytvořit novou generaci tesařů a instalatérů. Pochopitelně se může přihodit, že dobrovolník pojme pro činnosti, které v rámci svého projektu vykonává, velké nadšení, zjistí, že mu manuální práce vyhovuje a že pro ni má dokonce skryté vlohy. Přestože se někteří dobrovolníci po skončení krátkodobého pobytu EDS pokoušejí získat profesní kvalifikaci v programech odborné přípravy, je nutno tyto případy považovat spíše za výjimku než pravidlo.

Praktické úkoly představují krok do světa mezinárodní dobrovolné činnosti, který je pro mladé lidi ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí snadno zvládnutelný. Umožňují jim účastnit se činností, které mají přímý, hmatatelný výsledek. Díky praktickým úkolům mohou mladí lidé sledovat svůj vlastní pokrok. Po čase poznají, že něco dokáží a mohou být ostatním prospěšní, což jim poskytne pevný bod v životě a pomůže jim nabýt sebedůvěry.

Účelem praktických úkolů v krátkodobé EDS není umožnit dobrovolníkům okamžitý přístup na pracovní trh. Mnoho mladých lidí ze socioekonomicky znevýhodněné cílové skupiny musí předtím, než toho cíle dosáhnou, učinit na své osobní cestě ještě ne jeden krok.

EXISTUJE NĚCO JAKO NEPRAKTICKÝ ÚKOL PRO DOBROVOLNÍKA?

Krátký pohled na databázi projektů EDS může být poněkud zavádějící, neboť praktické úkoly v sobě v jistém smyslu zahrnuje každý projekt, ať už dlouhodobý nebo krátkodobý (bylo by obtížné nalézt projekt, který by pro dobrovolníky navrhoval úkoly nepraktické...). Z tohoto důvodu je důležité rozpoznat, že existují různé typy praktických úkolů.

„Praktické úkoly“, o nichž se mluví v této příručce, jsou manuálního či fyzického rázu. Narozdíl od činností v projektech se sociální tematikou odpovídá tento typ úkolů lépe potřebám mladých lidí ze socioekonomicky znevýhodněné cílové skupiny.

Pro lepší pochopení rozdílů je užitečné srovnat projekt stavby člunů organizace Sealand s libovolným „sociálním“ projektem zahrnujícím například práci v centru mládeže. V obou projektech se jedná o bezprostřední zkušenost a o obou se dá říci, že v nich dobrovolník vykonává praktické úkoly. Byly však vytvořeny pro dvě zcela rozdílné skupiny mladých lidí, které se nacházejí v naprosto odlišných životních situacích.

Ansgar Bueter-Menke, pracovník s mládeží ze Sealandu (Německo) vysvětluje:

„Abychom pochopili pravý účel praktických úkolů, je nezbytné si připomenout typické vlastnosti mladých lidí ze znevýhodněného prostředí. Jsou to lidé, kteří v životě postrádají směr a jasnou představu o vlastní identitě. Nevědí, čím jsou, ani co mohou v životě dokázat. Mají malou anebo vůbec žádnou sebedůvěru. Dostat se z této situace je pro ně nesnadné, protože nebyli úspěšní ve škole a mají jen málo pracovních příležitostí. Mnoho času tito mladí lidé stráví tím, že z nepříznivé situace utíkají a otupují přitom své smysly nadměrnou dávkou hluku, násilí či drog.“

Mladí lidé ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí potřebují projekt, v němž mohou dělat něco hmatatelného. Proto jsou praktické úkoly tak účinné. Potřebují vidět bezprostřední výsledky svého úsilí

to praktické úkoly splňují. Když natírají, jasně vidí, kam až pokročili. Když stavějí člun, vidí, jak jejich výtvar den za dnem a hodinu za hodinou získává podobu. Tato konkrétní zpětná vazba je důležitá, neboť dává člověku sebedůvěru, která ho pak může dovést k dalším krokům v životě. Plnění praktických úkolů dává mladým lidem pocit dobře vykonané práce. Už nejsou „nikdo“; praktické úkoly je učí dovednostem. Už nejsou „bezcestnými alkoholiky“ nebo „bídnyými zločinci“; díky praktickým úkolům umí plachtit, stavět čluny, vázat uzly, mluvit německy apod.

Projekty se sociální tematikou, jako je práce v centru mládeže, nejsou pro tuto skupinu mladých lidí vhodné. Přestože i sociální projekty zahrnují určitý druh praktických úkolů, je jejich povaha pro cílovou skupinu příliš abstraktní a mlhavá. Dobrovolníci nemají před očima žádný konkrétní výsledek. Prostředí centra mládeže je také vzhledem k jejich potřebám příliš otevřené, což pro ně může být stresující. Následkem bývá, že často projekty tohoto typu opouštějí. Praktické úkoly naproti tomu mohou dělat svým vlastním tempem. I když stráví celý den prací s jedním kusem prkna, je to zcela v pořádku, protože vidí, co dělají, a mají před očima výsledek svého úsilí.“

Není našim úmyslem v této kapitole o praktických úkolech zevšeobecňovat. Nechceme říci, že by všichni mladí lidé ze sociálně znevýhodněného prostředí nebyli schopni účastnit se projektů se sociální tematikou. Je nutné si uvědomit, že úroveň schopností jednotlivce neurčuje jen prostředí, z něhož pochází. Pokud má mladý člověk dostatek sebedůvěry a životních zkušeností, může být pro sociální úkoly ve zmíněných projektech vhodnou osobou. Tento typ dobrovolníka je však o několik úrovní vyspělejší než průměr cílové skupiny, o níž je zde řeč.

OTÁZKY SPOJENÉ S PRAKTICKÝMI ÚKOLY

Přestože metodologie praktických úkolů může být pro cílovou skupinu nesmírně prospěšná, musí pracovníci s mládeží často překonávat předsudky, které mladí lidé o tomto druhu činnosti mají. Při přípravě projektů, které zahrnují praktické úkoly, by měli mít pracovníci s mládeží na paměti následující skutečnosti:

Praktické úkoly neznamenají automaticky těžkou práci. Dávejte pozor na to, aby mladý člověk nespojoval s některými slovy nesprávné významy. Dobrovolná práce není dřina a workcamp není gulag. Některé praktické úkoly jsou fyzicky náročné, což dobře vyhovuje dobrovolníkům, kteří mají rádi pohyb a tělesnou aktivitu. Jiné typy projektů již tak náročné nejsou, například zahrnují-li výtvarné umění, vaření, opravu nábytku, dekoraci apod. Různé druhy úkolů přitahují různé dobrovolníky.

Praktické úkoly mají mít vztah k osobní cestě jedince. Mladí lidé často nerozpoznají, že praktické úkoly nejsou cílem, ale prostředkem, a proto často nemají pro manuální činnost dostatečnou motivaci. Z tohoto důvodu je důležité, aby pracovníci s mládeží manuální činnost propojili s dlouhodobým vzdělávacím plánem a osobní cestou dobrovolníka. Je třeba, aby pomohli každému jedinci rozpoznat souvislost mezi úkoly a tím, co se díky nim na praktické i sociální úrovni naučí.

Praktické úkoly nejsou jen pro muže, ale i pro ženy. Úkoly navržené v krátkodobém projektu EDS musí být vhodné pro obě pohlaví. Navzdory tomu se nezřídka stává, že v souvislosti s praktickými úkoly vystanou problémy způsobené tradičním rozdělením rolí. Například může být zpočátku obtížné motivovat mladé ženy, aby se účastnily činností, jako je stavba či renovace, a stejně tak nemusí být jednoduché přesvědčit mladé muže, aby sdíleli odpovědnost za vaření a úklid. Zkušenost však ukázala, že tradiční rozdělení rolí bývá problémem pouze v počáteční fázi projektu a že ho s postupem času lze překonat. Z projektů s praktickými úkoly tak mohou mít užitek jak muži, tak i ženy.

Mýtus – krátkodobá EDS je způsob jak získat finanční prostředky.

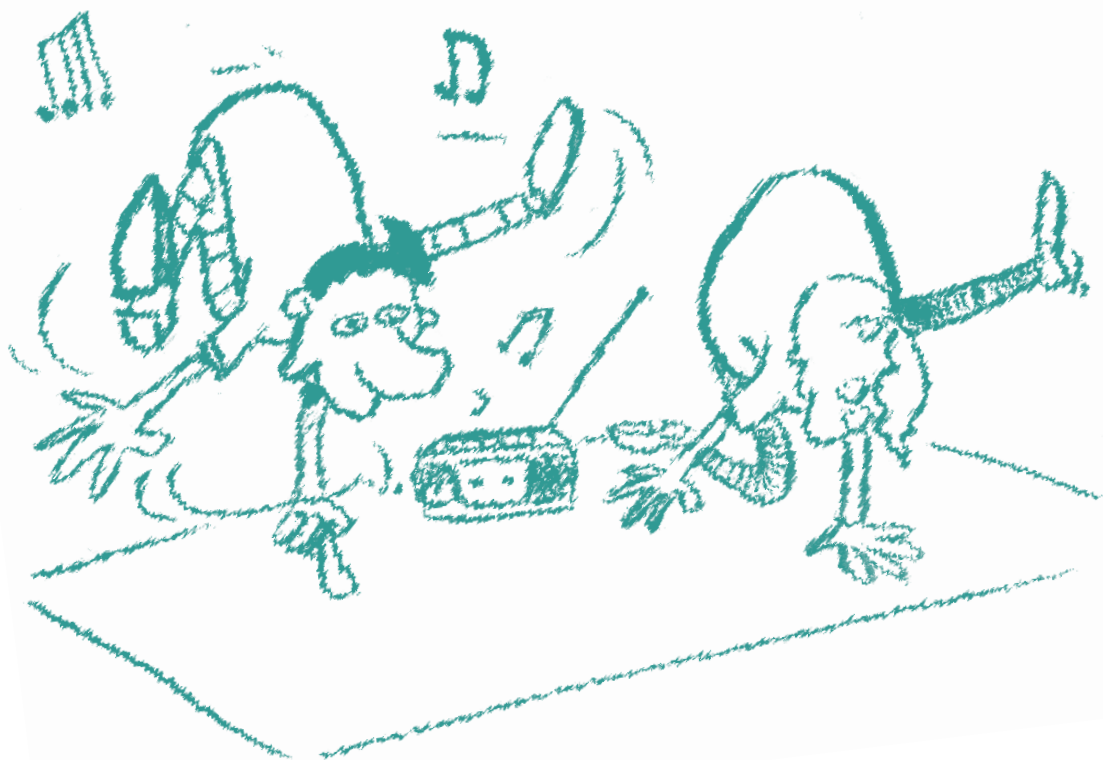
„Některé organizace se prostřednictvím EDS pokoušejí vydělat peníze. Přestože se to u dlouhodobých projektů někdy daří, u krátkodobé EDS to rozhodně možné není. Účast v ní znamená pro jakoukoli organizaci finanční ztrátu. Nejde o to, že by snad přímo přišla o peníze, avšak částka, jež se měsíčně na každého dobrovolníka vyplácí, je zcela nesouměřitelná s množstvím času, které je pro přípravu a podporu mladého člověka s omezenými příležitostmi zapotřebí. Pro přípravu dobrovolníka například program vymezuje šest dní, avšak jen zařízení pasu pro mladého člověka trvá tři dny, a to je v celém procesu jen malý krok. Organizace, které se krátkodobé EDS chtějí zúčastnit, necht' tak učiní, jen pokud jsou přesvědčeny o tom, že to bude pro jejich svěřence užitečné. Pouze v tomto případě bude mít vynaložený čas a úsilí smysl i bez finančního zisku.“

– Clair Brownová, Everything's Possible, Velká Británie

Metodologie praktických úkolů je pro socioekonomicky znevýhodněnou cílovou skupinu velice účinným vzdělávacím nástrojem, neboť učení, které praktické činnosti přináší, se neomezuje pouze na zdokonalení profesních dovedností. Nesmí se však zapomínat na to, že se cílová skupina skládá z mnoha různých jedinců s individuálními potřebami a schopnostmi. Ne každý hostitelský projekt je vhodný pro každého. Proto je důležité zvážit, jakou roli bude mladý člověk v hostitelském projektu zastávat. Následující kapitola zkoumá různé role dobrovolníků v krátkodobých projektech EDS.

Cíle Evropské dobrovolné služby („...povzbuzovat aktivní občanství...zlepšit možnosti pracovního uplatnění...podporovat solidaritu...pomáhat rozvoji místních komunit apod.“) mohou připadat pracovníkům s mládeží, kteří se pokoušejí pomoci mladým lidem vyrovnat se s obtížemi, jako je chudoba, závislost, bezdomovectví, domácí násilí a problémy s chováním, velice vzdálené. Zdá se zvláštní mluvit o tom, že by tito lidé měli „pomáhat místním komunitám“, když mnoho z nich pomoc samo potřebuje. To vede některé mladé lidi a pracovníky s mládeží k závěru, že „EDS není pro nás!“

ROLE PRO CÍLOVOU

SKUPINU

Často se mylně soudí, že krátkodobá EDS je vhodná jen pro mladé lidi, kteří jsou dostatečně vyspělí a mají určitou úroveň schopností. Nemusí to být nutně pravda. V rámci programu je velký prostor pro flexibilitu, jež umožňuje hostitelským organizacím vytvářet projekty tak, aby vyšly vstříc specifickým vzdělávacím potřebám jednotlivých dobrovolníků. Jinými slovy, hostitelský projekt lze upravit tak, aby v něm dobrovolník zastával roli, která odpovídá jeho individuálním předpokladům.

ROLE DOBROVOLNÍKA

Některé hostitelské projekty jsou vhodnější pro určité typy dobrovolníků než pro jiné, a proto je užitečné chápat zde uváděné role v odpovídajícím kontextu. Obecně může dobrovolník v krátkodobých projektech EDS zastávat tři role:

- 1 **Role „konatele“ – „konatel“** (ten, kdo umí něco „vykonat“) je mladý člověk, jenž je schopen hostitelskému projektu aktivně přispět určitými dovednostmi či znalostmi. Má určitou míru sebedůvěry a umí v rámci možností jednat i samostatně. Někdy je dostatečně vyspělý a má dost životních zkušeností k tomu, aby mu byla v rámci hostitelského projektu svěřena určitá (omezená) zodpovědnost.
- 2 **Role „uživatele“ – „uživatel“** je mladý člověk, jenž potřebuje určitou podporu a vnější řád. Jeho osobní dovednosti je zapotřebí dále rozvíjet. Pro aktivní roli v projektu nemají uživatelé často dostatek praktických dovedností, avšak mohou se společně s místními mladými lidmi s úspěchem účastnit pravidelných činností hostitelské organizace.
- 3 **Role „pozorovatele“ – „pozorovatel“** je mladý člověk na velice raném stupni svého osobního vývoje. Nejdůležitější potřebou pozorovatelů je dostat se do kontaktu s novými myšlenkami a činnostmi a není přítom podstatné, zda jsou připraveni se jich aktivně účastnit.

Jak tyto rozdílné role ukazují, není nízká úroveň praktických či sociálních dovedností důvodem, proč by měl být mladý člověk z účasti na krátkodobé EDS automaticky vyloučen. Program dává prostor dobrovolníkům s velice rozdílnými úrovněmi schopností. Různé role otvírají nové možnosti, které lépe odpovídají jejich skutečným schopnostem a potřebám.

TŘI ROLE V PRAXI – PŘÍKLADY

Následují tři příklady krátkodobých projektů EDS navržených tak, aby vyhovovaly konkrétní skupině dobrovolníků.

BLUE HILL, ŠVÉDSKO

Popis: Blue Hill je centrum mládeže sídlící v oblasti, kde žije velká populace mladých lidí z imigrantského prostředí. Mnoho z nich bylo v minulosti odsouzeno anebo má problémy se zákonem. Blue Hill se pokouší předcházet násilí a zločinu tak, že mladým lidem poskytuje příležitost účastnit se sportovních, tanečních a hudebních činností. Centrum pořádá řadu workshopů (např. breakdance, street dance, hip-hop, rap, psaní písňových textů) a má zázemí pro míchání hudby a produkci; mimo to také podporuje fotbalová a basketbalová družstva. Blue Hill funguje na principu vzdělávání mladých lidí jinými mladými lidmi (peer education), což znamená, že starší děti přebírají zodpovědnost za mladší. Všechny pravidelné činnosti plánují a provozují samotní mladí lidé.

Role dobrovolníka: Blue Hill je dobrým příkladem hostitelského projektu vhodného pro „konatele“. Z přístupu „peer education“ vyplývá, že úspěch pravidelného programu závisí na iniciativě a kreativitě starších účastníků. Projekt tohoto typu dává dobrovolníkovi dostatek prostoru uplatnit vlastní nápady a navrhnout vlastní aktivity. Blue Hill je vynikajícím projektem pro mladého člověka, který má taneční nebo hudební dovednosti, o něž se může podělit s mladšími účastníky programu.

Joachim Theodoridis z Blue Hill: „Dobrovolníci krátkodobé EDS mají blahodárný vliv na naše místní dobrovolníky, pro něž je důležité vidět, že se člověk pocházející z podobného prostředí jako oni vypravil do zahraničí – ukazuje jim to, že by se o něco podobného mohli pokusit i oni. Není nutné, aby byl dobrovolník přeborníkem ve street dance nebo rapu; podle naší zkušenosti může něco cenného předat ostatním každý bez ohledu na úroveň svých dovedností. Podstatnější je správný přístup a dostatek sebedůvěry nutný k tomu, aby dobrovolníci dobře vycházeli s ostatními mladými lidmi v projektu. Pokud dobrovolník tyto vlastnosti má, netrvá dlouho, než začne přicházet s vlastní iniciativou a přejímat zodpovědnost.“

ADICE, FRANCIE

Popis: ADICE je hostitelská organizace přijímající dobrovolníky EDS na dobu tří až čtyř týdnů. Spolupracuje s místními umělci, kteří provozují workshopy ve školách, nemocnicích, domovech důchodců a jiných institucích. Dobrovolník se workshopů účastní společně s místní cílovou skupinou (děti, mladistvými, důchodci apod.). Během pobytu se mladý člověk důkladně seznámí se základy různých druhů výtvarného umění (sochařství, malba, kresba...) a dostane příležitost vytvářet vlastní umělecká díla. Činnosti probíhají podle týdenního rozvrhu a vždy na ně dohlíží profesionál.

Role dobrovolníka: Program ADICE je šitý na míru „uživatelům“. Úkolem dobrovolníků není workshop vést. Místo toho mají možnost se jich účastnit společně s místními cílovými skupinami, seznámit se s různými výtvarnými technikami a naučit se umělecky vyjadřovat. Dobrovolník se tedy v podstatě pouze zapojuje do místního programu.

Julie Devesová z ADICE: „Projekt jako náš lze chápat jako první krok na cestě k mobilitě. Tři nebo čtyři týdny strávené v našem projektu umožní mladým lidem poznat, co znamená žít v cizí zemi, a v některých případech dají mladému člověku dostatek sebedůvěry, aby se později do zahraničí vypravil samostatně. Proto je náš projekt důležitým krokem, jenž může vést k velkým věcem v budoucnosti.

Mladí lidé, kteří se účastní našich krátkodobých projektů, náš program spíše využívají, než aby se přímo podíleli na jeho organizaci. Nemyslíme si, že by se tento druh krátkodobého projektu EDS měl prodloužit na dobu 6 měsíců, neboť by to neodpovídalo profilu „uživatele“. V naší organizaci jsme realisty. Třítýdenní výtvarný projekt nemůže dosáhnout vysokých abstraktních cílů, jako je aktivní občanství; je však krokem k aktivnímu občanství a jako takový hraje velice důležitou roli.“

ØVEBAKKEN, DÁNSKO

Popis: Øvebakken je nezisková pobočka Schreiber Group, komerční firmy se sociálním přesahem. Zaměřuje se na mladé lidi s těžkými problémy (například mladistvé pachatele násilných zločinů) a pomáhá jim začlenit se do společnosti. Dobrovolníkům krátkodobé EDS nabízí Øvebakken program, v jehož rámci mohou sledovat každodenní provoz různých poboček firmy. Během dne doprovází dobrovolník vybraného zaměstnance, jenž plní své obvyklé pracovní úkoly. Je ubytován přímo v rodinném sídle Schreiberů, kde také tráví večery a volný čas.

Role dobrovolníka: Øvebakken je příklad projektu vhodného pro „pozorovatele.“ Cílová skupina, na niž se organizace zaměřuje, se skládá z mladých lidí, kteří jsou snadno zranitelní a nacházejí se ve velice křehké životní situaci. Mnoho z nich má problematickou minulost plnou zneužívání a násilí. Takovým lidem často chybí sociální dovednosti a musí se mnoha věcem učit zcela od začátku. Cílem projektu Øvebakken je dát dobrovolníkovi pevný denní režim a ukázat mu, jak vypadají „normální“ situace v pracovním a rodinném životě.

Torben Schreiber z Øvebakken: „Z našeho pohledu je nejdůležitějším aspektem práce s problémovými mladými lidmi příprava na to, aby si našli zaměstnání. Mít práci a být užitečný je pro dobrý pocit člověka nesmírně důležité. Pokud zaměstnání najdou, vyplynou z toho samy od sebe další věci. Ale to se musí teprve naučit. Většinou nemají ani představu o tom, jak začít.“

Předtím, než vůbec můžete s mladistvými pachateli mluvit o tom, že by si měli najít práci, musíte je nejprve naučit jak žít a jak se chovat. To je dlouhodobý proces. Naš projekt pomáhá mladým lidem poznat,

jak (takzvaný) normální svět vůbec vypadá. Přijímání dobrovolníků krátkodobé EDS je v souladu s naší filozofií i metodologií. Dobrovolníci pocházejí ze stejného prostředí jako naši vlastní mladí lidé a potřebují se naučit tytéž dovednosti. Je důležité si uvědomit, že „dovednost“ v této souvislosti neznamena umět prodávat v obchodě nebo ovládat stroje. To by bylo pro tyto mladé lidi ještě předčasné. Je třeba, aby se naučili první kroky: vstát ráno z postele, osprchovat se, nasnídat se, odejít včas do práce, pozdravit spolupracovníky... Tyto věci se nejlépe učí příkladem, a právě k tomu dochází, když mladí lidé pozorují, jak se chovají a jednají mezi sebou normální pracující lidé. „Pozorovat“ ovšem neznamená být pasivní. Dívat se, poslouchat a pokoušet se napodobit pozitivní vzorce chování vyžaduje od těchto mladých lidí velké úsilí. Je to pro ně všechno tak nové a cizí... Stojí je to spoustu energie.“

PŘECHOD Z JEDNÉ ROLE DO DRUHÉ

Výrazy „konatel“, „uživatel“ a „pozorovatel“ zařazují dobrovolníka podle jeho obecné úrovně dovednosti. Tyto role však nejsou neměnné a hranice mezi nimi se často stírají. Během pobytu v zahraničí se dobrovolník přirozeně mění a rozvíjí, a proto je normální, když časem přejde z jedné role do druhé.

Například dobrovolník, který začal v ADICE jako „uživatel“, může nabýt sebedůvěry a začít pomáhat vedoucím workshopů při jejich řízení a plánování a přesunout se tak do role „konatele“. Podobně „konatel“, který v Blue Hill pravidelně vyučuje streetdance, může být zároveň „uživatelem“, pokud se přihlásí do místního fotbalového družstva. Je důležité, aby tyto termíny nebyly používány jako nálepky a neomezovaly možnosti dobrovolníka v rámci hostitelského projektu. Jsou pouze velice obecným popisem dobrovolnickovy činnosti.

V této kapitole mluví pracovníci s mládeží, kteří mají s krátkodobou EDS dlouholeté zkušenosti, o tom, jaký dopad má program na jejich svěřence a další příslušníky jejich organizace.

DOPAD KRÁTKOD

DOBÉ EDS

1. „JAKÝ DOPAD MÁ KRÁTKODOBÁ EDS NA MLADÉ LIDI, KTERÍ SE JÍ ÚČASTNÍ?“

Marie Laure Lacroixová (Solidarités Jeunesses) – „Lidé často pochybují o tom, že krátkodobé projekty mohou mít za následek výraznější změny. Ze zkušenosti však vím, že účinek krátkodobé EDS je velice hluboký, a to i v případě tří-týdenních projektů. Mladí lidé zjistí, že existují odlišnosti a že svět má mnoho různých barev. Poznají, že je druzí lidé mohou obohatit a oni mohou na oplátku obohatit zase je. Cesta do zahraničí má hluboký dopad na identitu mladého člověka a dokáže změnit jeho přístup k ostatním. Dobrovolníci si začnou uvědomovat, že svět není jen pro ně a že v něm nežijí sami, a tato zkušenost změní jejich vnímání reality. Během pobytu v zahraničí jsou mladí lidé ochotni podstoupit rizika, z nichž by měli v běžném životě příliš velký strach.“

Joachim Theodoridis (Blue Hill) – „Pokud pracujete s mladými lidmi, kteří potřebují druhý start do života (mají problematickou minulost, zapletli se se zločinem apod.), je často užitečné vytrhnout je z jejich obvyklého prostředí, aby se vzdálili od špatných vlivů okolí. Krátkodobý projekt EDS v jiné zemi je dobrým způsobem, jak toho docílit. Při pobytu v zahraničí dostanou mladí lidé příležitost začít nanovo. Ocitnou se v situaci, kde jim nepomohou žádné výmluvy a nebudou se moci schovávat – nezbyde jim než přijmout zodpovědnost za své vlastní konání. Podobné projekty jsou jedinečnou příležitostí poznat sám sebe daleko od domova a bez nálepek, kterými vás označují jiní lidé. Když odjede dobrovolník sám do zahraničí, musí se postavit sám sobě čelem. Není to snadné, ale jedná se o nesmírně důležitý krok v jeho osobním rozvoji.“

Jeroen Wils (VIA) – „Před odjezdem do zahraničí zaujímá mnoho mladých lidí k jiným skupinám rassistické postoje. Krátkodobá EDS má schopnost propojovat různé světy. Tím, že mladí lidé pracují, bydlí, jedí a tráví volný čas s ostatními, mají příležitost se navzájem velice blízce poznat. Je to jedinečný přínos dobrovolnické zkušenosti. Pokud navštívíte cizí zemi jen jako turista, není tak blízké setkání s odlišnou kulturou možné.“

2. „JAKÝ DOPAD MÁ KRÁTKODOBÁ EDS NA VAŠI ORGANIZACI JAKO CELEK (NAPŘÍKLAD NA MÍSTNÍ MLADÉ LIDI, ZAMĚŠTNANCE APOD.)?“

Joachim Theodoridis (Blue Hill) – „Přítomnost dobrovolníka ze zahraničí měla na mladé lidi v naší čtvrti velký vliv. Poznali, že projekty EDS opravdu fungují. Sebedůvěru jim dodalo, když viděli, že mladý člověk jako oni dokáže odcestovat do cizí země. Doufáme, že se někteří z našich mladých lidí v budoucnosti krátkodobé EDS také zúčastní.“

Torben Schreiber (Øvebakken) – „Zahraníční dobrovolníci, kteří se našeho projektu účastní, nemívají mnoho konkrétních dovedností, ale už samotná jejich přítomnost je pro naše vlastní svěřence nesmírně důležitá. Naši mladí lidé vedou život, který je velice omezený a nezřídka zcela uzavřený. Když se setkají s lidmi ze zahraničí, uvědomí si, že kdesi venku existuje celý nový svět a to pro ně bývá velice stimulující.“

3. „JAK OVLIVNILA KRÁTKODOBÁ EDS VÁS OSOBNĚ?“

Volker Geist (Sealand) – „Věnuji se této práci, protože mne mrzí, že jsem v osmnácti letech neměl příležitost vyjet do světa sám! Možná jsem příliš starý na to, abych se sám stal dobrovolníkem EDS, ale pokaždé, když k nám nějaký přijede, nesmírně mne to obohatí. Mladí lidé mne mohou mnoho naučit o své kultuře, zemi a vidění světa. Věřím, že tento druh každodenního přímého kontaktu je pro sociální pedagogy velice potřebný k lepšímu pochopení problémů, kterým mladí lidé čelí.“

Joachim Theodoridis (Blue Hill) – „Vidět výsledek práce s mladými lidmi, na něž se zaměřujeme, dává člověku velké zadostiučinění. Naučit se pracovat s touto specifickou cílovou skupinou pro mne bylo velkou výzvou. Je skvělé, že můžeme poskytnout dobrovolnickou zkušenost mladým lidem, kteří ji nejvíce potřebují. Pomůžeme jim tak v životě otevřít nové dveře a získat zajímavé kontakty.“

4. „CO BYSTE DOPORUČILI ORGANIZACÍM, KTERÉ S KRÁTKODOBOU EDS ZAČÍNÁJÍ?“

Clair Brownová (Everything's Possible) – „Na počátku vám krátkodobá EDS může připadat komplikovaná, ale když do programu více proniknete, je velice inspirující. Vyžaduje mnoho práce, ale výsledek za to určitě stojí. Tento druh činnosti má důležité politické a filozofické aspekty. Krátkodobá EDS nemůže mít úspěch v organizaci, kde platí „v pět padla, jde se domů“. Pokud však organizace věří v sociální začlenění a rovné příležitosti pro všechny, ať neváhá a do programu se zapojí.“

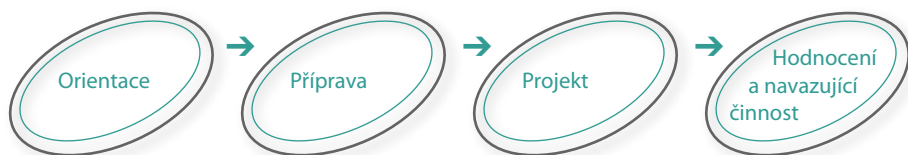
Joachim Theodoridis (Blue Hill) – „Krátkodobý projekt EDS znamená skutečně mnoho práce, ale organizace by si měly uvědomit, že se jedná jen o začátek delšího procesu. Opravdová práce začne teprve tehdy, když se mladý člověk vrátí z projektu domů. Bohužel existuje jen velice málo programů, které mladým lidem v této fázi osobního rozvoje pomáhají. Vysílající organizace si to musí uvědomit a vyhradit čas a prostředky k tomu, aby mladého člověka v obtížném období návratu podpořily.“

Marie Laure Lacroixová (Solidarités Jeunesses) – „Organizaci, která uvažuje o účasti na krátkodobé EDS, bych chtěla doporučit, aby předtím, než řekne ano nebo ne, shromáždila o kandidátech na dobrovolníky dostatečné informace. Je obtížné získat správný dojem čtením příruček. Zajedte se podívat, jak vypadá opravdový projekt v praxi. Krátkodobou EDS poznáte nejlépe přímou zkušeností.“

Příručka „Ruce vám pomohou o krok dál“ ve stručnosti představuje krátkodobou EDS a způsob práce se specifickou cílovou skupinou. Konkrétní projekt je však pouhým krokem v delším procesu, jehož další části se dají nejlépe popsat pomocí projektového cyklu krátkodobé EDS.

DALŠÍ KROKY

PROJEKTOVÝ CYKLUS

Když se organizace s krátkodobou EDS seznamují (a poznávají přitom její přednosti a omezení), nacházejí se v **orientační fázi**. Vzhledem ke složitosti potřeb socioekonomicky znevýhodněné skupiny je vhodné, aby nejprve shromáždily co nejvíce informací, které jim pomohou určit, zda je krátkodobá EDS pro ně a jejich svěřence tou nejlepší cestou. Důležitým dalším krokem je také kontaktovat příslušnou národní agenturu, která jí může zprostředkovat užitečné materiály. Národní agentury navíc poskytují novým organizacím příležitost dále se vzdělávat prostřednictvím národních školení, praktických stáží typu „job-shadowing“ a celoevropských školení.

Přípravná fáze začíná v okamžiku, kdy se organizace rozhodne krátkodobé EDS zúčastnit a zahájí konkrétní kroky směřující k realizaci projektu. Jak pro vysílající, tak i pro hostitelskou organizaci je s přípravnou fází spojeno mnoho práce. Vysílající organizace má za úkol vybrat dobrovolníka a připravit ho na odjezd, zatímco hostující organizace vytvoří program činnosti, který odpovídá potřebám mladého člověka a směru jeho osobní cesty.

Projektová fáze začíná, když se dobrovolník vypraví z domova do zahraničí, a končí jeho návratem. Většinu práce v této fázi zastává hostitelská organizace, která je odpovědná za sledování procesu dobrovolníkovy vzdělávání. Role vysílající organizace spočívá v udržování kontaktu s dobrovolníkem, sledování domácí situace a podpoře hostitelů.

Hodnocení a navazující činnost je fáze, která začíná dobrovolníkovým návratem domů. Dobrovolnický pobyt v zahraničí bývá často intenzivní zkušeností. Jeho účastníci potřebují podporu, aby své zážitky zhodnotili a rozpoznali, co se během pobytu naučili. V této fázi také dobrovolník hledá způsob, jak získanou zkušenost využít v „normálním“ životě, a podniká další kroky na své osobní cestě.

NÁSTROJE

Organizace, které se chtějí lépe orientovat, mohou využít seznam užitečných materiálů, který se nachází na konci příručky v kapitole „Další čtení“. Organizace, které se již chystají vytvářet konkrétní projekty, naleznou několik užitečných rad pro přípravnou a následnou fázi v Dodatku II a III.

Příručka „**Ruce vám pomohou o krok dál**“ představuje metodologii a přístup, které mohou zlepšit dostupnost krátkodobé EDS.

ZÁVĚR

Metodologie praktických úkolů v krátkodobých projektech EDS může mít významný pozitivní dopad. Praktické úkoly představují dvoustranný vzdělávací proces – při jejich plnění má dobrovolník možnost zlepšit jak své praktické dovednosti, tak i „soft skills“. Přestože je vzdělávací hodnota praktických úkolů často podceňována, zasluhuje si mnohem větší uznání jak od pracovníků s mládeží, tak i od evropských institucí a dalších organizací poskytujících finanční prostředky. Praktické úkoly nejsou pouze snadno dostupnou vstupní branou do krátkodobé EDS. Přímo odpovídají specifickým potřebám mladých lidí z cílové skupiny a v mnoha ohledech jim pomáhají překonat překážky a nabrat v životě správný směr. Nejdůležitější však je, že vytrhnou mladé lidi z role pasivních konzumentů, dají jim šanci cítit se užiteční a aktivně přispět společnosti.

Metodologie musí být vždy doprovázena vzdělávacím přístupem. „Osobní cesta“ je užitečný nástroj, jenž pomáhá pracovníkům s mládeží vyhnout se plánování krátkodobých projektů EDS ve vakuu, které nemá k potřebám a vzdělávacím cílům mladých lidí ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí žádný vztah.

Krátkodobá EDS je cenná vzdělávací zkušenost. Uplatněním metodologie praktických úkolů a využitím přístupu osobní cesty mohou organizace a instituce otevřít cílové skupině dveře k dalším příležitostem.

DODATKY

DODATEK I – INFORMACE O PŘÍSPÍVAJÍCÍCH ORGANIZACÍCH

Příručka „**Ruce vám pomohou o krok dál**“ byla sestavena za přispění vybrané skupiny organizací, které se zúčastnily **setkání u kulatého stolu v belgickém Deinze (září 2004)**. Příklady uvedené v této příručce jsou založeny na jejich reálných zkušenostech s krátkodobou EDS. Konkrétní příklady byly zvoleny tak, aby ilustrovaly různé aspekty metodologie praktických úkolů; poskytují však jen velice kusou představu o širší činnosti těchto organizací a cílových skupinách, na něž se zaměřují. Máte-li zájem o více informací, můžete přispívající organizace kontaktovat na níže uvedených adresách:

ADICE

ADICE je nezisková organizace působící v Roubaix, městě na severu Francie s velkou imigrantskou populací a vysokou mírou nezaměstnanosti. Naším cílem v této souvislosti je především boj proti diskriminaci a snaha o posílení společenského postavení nejzranitelnější části veřejnosti (mladí lidé, ženy, nezaměstnaní, imigranti apod.) tím, že podporujeme její zapojení do evropských programů mobility.

ADICE, 2 Avenue Jean Baptiste Lebas, 59100 Roubaix, Francie
association.adice@wanadoo.fr

Centrum mládeže Blue Hill

Centrum mládeže Blue Hill je místo, kde se setkává asi 150 mladistvých z imigrantského prostředí. Naší filozofií je naučit mladé lidi zodpovědnosti za vlastní život tím, že jim umožníme sdílet zodpovědnost za centrum a mladší účastníky programu. Za tímto účelem využívá Blue Hill princip „peer education“: mladí lidé sami organizují sportovní kroužky a další činnosti jako je hip-hop, break-dance, rap apod. Účast v kolektivu jednotlivce posiluje; krok za krokem se mladí lidé učí ovládat své postoje, obavy a neželoucí chování.

Blue Hill Youth Club, Box 1452, 17128 Solna, Švédsko
www.bluehill.nu

Everything's Possible

Everything's Possible je nevládní organizace, která poskytuje příležitosti mobility po celé Evropě. Vlastní oblast naší činnosti souvisí s evropským programem Mládež v akci, jenž nám umožňuje podporovat mladé lidi v aktivitách, jako jsou výměny mládeže a Evropská dobrovolná služba. Pracovníkům s mládeží navíc dáváme příležitost účastnit se mezinárodních seminářů a školení.

**Everything's Possible, 1 Sandhill Villas, Thorner,
Leeds, LS14 3DJU, Velká Británie**
www.everythingspossible.org

Øvebakken

Øvebakken je součástí firmy Schreiber Group, která se v současné době skládá z továrny, maloobchodu a cestovní kanceláře. Podnik „Schreibers“ založil v roce 1957 Morten Erik Schreiber. V roce 1983 vstoupil do vedení firmy jeho syn Torben Schreiber a zavedl nový, sociálně zaměřený styl managementu. Projekt Øvebakken byl založen jako nezisková pobočka společnosti v roce 1995 a umožňuje mladým lidem se sociálními problémy účastnit se života firmy v rámci profesního školení.

Øvebakken, Sonderbrogade 97, 7161 Tarring, Dánsko
www.schreibers.dk

Sealand e.V.

Sealand je registrovaná nezisková organizace, která vytváří a realizuje projekty v oblasti neformálního vzdělávání, mládežnické a sociální práce. Náplň naší činnosti tvoří projekty stavění člunů, mezinárodní výměnné programy a Evropská dobrovolná služba, pořádání plaveb na jolách a tradičních plachetnicích, poskytování kvalifikace pro multiplikátory (v oblastech jako mezikulturní vzdělávání, outdoorová pedagogika a námořní plavba) a pomoc při profesním školení s námořní tematikou.

Sealand e.V., Schulweg 6, 23911 Buchholz, Německo
www.sea-land.de

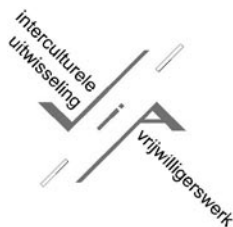
Solidarités Jeunes / Youth Action for Peace

Solidarités Jeunes je asociace pro vzdělávání mládeže a lidové vzdělávání dospělých (Youth and Popular Education). Pořádáme mezinárodní workcampy, krátkodobé a dlouhodobé dobrovolnické pobyty, činnosti na podporu sociálního začlenění (insertion activities), školení a akce mezinárodní solidarity. Provozujeme také síť malých hostitelských a animačních center ve venkovských oblastech Francie. Solidarités Jeunes je francouzskou pobočkou Youth Action for Peace (YAP), mezinárodního hnutí, které usiluje o spravedlnost, mír a mezilidskou solidaritu ve společnosti.

Solidarités Jeunes, 10 Rue du 8 mai 1945, 75010 Paris, Francie
www.solidaritesjeunes.org

VIA / Service Civil International

VIA pořádá výměny mládeže se zaměřením na interkulturní vzdělávání prostřednictvím dobrovolné práce. Pro naplnění našeho cíle, jímž je podpora míru a interkulturního vzdělávání, organizujeme krátkodobé (mezinárodní workcampy) a dlouhodobé (individuální dobrovolná práce) výměny. VIA je vlámskou pobočkou Service Civil International (SCI), celosvětové organizace dobrovolné služby a mírového hnutí, a International Cultural Youth Exchange (ICYE), celosvětového interkulturního hnutí, které pořádá dlouhodobé výměny mládeže.

VIA vzw, Draakstraat 37, 2018 Antwerpen, Belgie
www.viavzw.be

DODATEK II – METODY PŘÍPRAVY PŘED ODJEZDEM

„Přípravou“ se nazývá druhá fáze krátkodobého projektu EDS. Začíná v okamžiku, kdy se organizace rozhodne zúčastnit programu a začne podnikat konkrétní kroky k přípravě projektu. Dobrovolník v této fázi pracuje s vysílající organizací a připravuje se na pobyt v zahraničí. Svou roli v předodjezdové fázi hraje i hostitelská organizace. Pomáhá dobrovolníkovi tím, že mu poskytuje informace o projektu, hostitelské zemi a místních tradicích. Je vhodné, když mu navíc sdělí, co si má vzít sebou, a naučí ho několik slov příslušného cizího jazyka.

Aktivní role dobrovolníka se očekává ve všech fázích projektu, což zahrnuje i přípravné období. Před odjezdem do zahraničí se dobrovolník účastní pravidelných setkání se svou vysílající organizací. Ta má za úkol mu pomáhat, avšak příslušný díl odpovědnosti v procesu příprav by měl nést i on sám.

Pro organizace, jež nemají s krátkodobými projekty EDS zkušenosti, nyní následuje několik jednoduchých metod, které lze v přípravné fázi využít:

ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ

- 1 Vedte dobrovolníka k tomu, aby shromažďoval informace o svém hostitelském projektu i zemi a získal tak lepší představu o tom, kam pojedje. Dobrým zdrojem je internet, k jiným možnostem patří místní knihovna či turistické průvodce. Porozhlédněte se ve svém okolí po studentech či jiných lidech pocházejících z hostitelské země, kteří by byli ochotni se s dobrovolníkem před odjezdem setkat a o své rodné zemi si s ním promluvit.
- 2 Hostitelská organizace má často k dispozici propagační materiály jako videonahrávky, brožury, fotografie apod., které mohou být užitečné pro získání prvního dojmu o projektu. Dobrovolníci také ocení informace o místních poměrech – například krátký popis místních mladých lidí, kteří se na projektu podílí, informace o možnostech využití volného času atd.
- 3 Je vhodné dobrovolníkovi pomoci, aby ze získaných informací vyvodil správné závěry. Například ze zjištění, že se zimní teploty ve Finsku pohybují pod bodem mrazu, vyplývá, že by si sebou měl přibalit teplé oblečení. Vysílající organizace a dobrovolník by proto měli probrat důsledky shromážděných informací.

ROZHODOVÁNÍ O TOM, CO SBALIT

- 4 Sepište seznam oblečení, které by si dobrovolník měl vzít s sebou. Myslete přitom na pracovní oděv i na oblečení pro volný čas a nezapomeňte vzít v úvahu počasí a roční období. Hostitelská organizace by měla dobrovolníkovi poradit, co je nutné vzít s sebou a co dostane v rámci projektu.

- 5 Účastníci hostitelského projektu budou mít pravděpodobně velký zájem dovědět se o dobrovolníky a zemi, z níž pochází, něco více. Pomozte dobrovolníkovi shromáždit informace o své rodné zemi (například počet obyvatel, největší města, nejdůležitější turistické atrakce atd.). Může s sebou také vzít na ochutnání nějaký typický místní produkt (sladké pečivo, čokoládu, typický nápoj apod.). V mnoha projektech mají dobrovolníci za úkol mimo jiné i vařit, a proto je užitečné, když se naučí vlastnoručně připravit nějaký jednoduchý typický národní či místní pokrm. Kromě toho mu poraďte, aby si s sebou z domova vzal alespoň několik fotografií (například rodiny, přátel, bydliště apod.), které pak může ukazovat lidem z hostitelského projektu anebo z nich čerpat útěchu v obtížných chvílích.
- 6 Připomeňte dobrovolníkovi shromáždění poštovních a emailových adres rodiny a přátel, aby si s nimi mohl během pobytu v zahraničí dopisovat.

PŘÍPRAVA NA SETKÁNÍ S JINOU KULTUROU

- 7 Interkulturní vzdělávání se netýká pouze národních kultur. Všimněte si rozdílů uvnitř vlastní země, či dokonce vlastního města. Chovají se lidé v různých situacích různě? Pomozte dobrovolníkovi napsat seznam toho, co je v určitých situacích vhodné či nevhodné. Pokud možno se to pokuste udělat tak, abyste vystihli zvyky ve vlastní zemi (například jakým způsobem se lidé zdraví, když se potkají na ulici, jaké zvyky máme při jídle, jak trávíme volný čas apod.).

ZÁKLADY CIZÍHO JAZYKA

- 8 Proces jazykového učení urychlíte, když dobrovolníka ještě před odjezdem seznámíte s několika slovy z řeči, která se v hostitelské zemi používá. Hostitelská organizace může pomoci zasláním krátkého seznamu slov (například ekvivalentů výrazů „dobrý den“, „nashledanou“, „děkuji“ a číslovek 1 až 10). Dobrovolníci by měli být také schopni komunikovat beze slov – trénujte neverbální komunikaci za použití gest a mimiky.

PŘEKONÁNÍ STRACHU Z NEZNÁMÉHO

- 9 Abyste zbavili dobrovolníka zbytečných obav, experimentujte s novými věcmi: Seznamte ho například se zvukem cizího jazyka. Nechte ho ochutnat jídlo v cizí restauraci. Navštivte s ním městskou část anebo region, kde ještě předtím nikdy nebyl. Mluvte s ním o tom, co cítí, když zkouší něco nového či neznámého. Důležité přitom není, zda se nové věci dobrovolníkovi líbí, ale to, že je vůbec vyzkouší.

ZVÝŠENÍ MOBILITY

- 10 Pokud dobrovolník nikdy předtím necestoval, je užitečné ho na tuto zkušenost alespoň trochu připravit. Nemusí to stát velké peníze. Navštivte například se skupinou mladých lidí jiné město anebo je vezměte na výlet do přírody. Zorganizujte víkendovou výpravu se stanováním, aby si dobrovolník zvykl na pobyt mimo domov a rodinné prostředí.
- 11 Připravte dobrovolníka na velkou cestu tím, že budete dělat „pokusy nanečisto“ – vypravte se s ním na letiště nebo na nádraží, aby si zvykl, jak to na těchto místech chodí. Ještě lepší metodou je naplánovat krátký výlet (například vlakem) a nechat dobrovolníka zařídit vše potřebné – najít spojení, zakoupit jízdenky apod. Ve větším městě lze využít veřejnou dopravu.

DODATEČNÁ PŘÍPRAVA

- 12 Krátkodobá EDS disponuje dodatečnými fondy pro úvodní přípravou návštěvu. Tyto návštěvy jsou určeny k tomu, aby se vysílající organizace a nový dobrovolník během dvou až třídního pobytu seznámili s hostující organizací. Jejich hlavní výhodou je, že dobrovolník na vlastní oči pozná místo, kam se chystá, a osobně se setká s organizátory projektu. Někdy však mají tyto návštěvy zcela opačný účinek (dobrovolník se zalekne toho, co vidí, a rozhodne se projektu nezúčastnit). Proto by měli být pracovníci s mládeží při jejich plánování opatrní.
- 13 Všichni dobrovolníci EDS se mohou zúčastnit celonárodních přípravných školení pořádaných národní agenturou. První z nich je Předodjezdové školení (Pre-departure training), které se koná v zemi původu dobrovolníka a je určeno všem dobrovolníkům chystajícím se na pobyt v zahraničí. Druhým školením je Popříjezdové školení (On-arrival training) určené dobrovolníkům, kteří právě dorazili do hostitelské země (tedy v mezinárodním složení). Přestože je vítaná účast všech dobrovolníků bez rozdílu, je důležité si uvědomit, že většina z nich pochází z klasického studentského prostředí. Pro mladé lidi ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí to někdy bývá problém, a proto by měli pracovníci s mládeží zvážit, zda účast jejich svěřencům prospěje.

RADY PRO VYSÍLAJÍCÍ ORGANIZACE

- 14 Je třeba, aby si vysílající organizace uvědomily, že fondy EDS určené pro přípravu jsou v podstatě symbolické. Předodjezdová příprava většinou vyžaduje mnoho času, a proto je nutné náležitě upravit rozvrh jednotlivých činností.

- 15 Týden před odjezdem by měla vysílající organizace společně s dobrovolníkem naposledy překontrolovat, zda je všechno nachystáno tak, jak má být (cestovní pas, jízdenky, pojištění, věci s sebou apod.).

DODATEK III – METODY PRO HODNOCENÍ A NAVAZUJÍCÍ ČINNOST

Fáze hodnocení a navazujících aktivit začíná poté, co se dobrovolník vrátí ze zahraničí domů. Z celého cyklu krátkodobé EDS bývá nejobtížnější, neboť právě během ní musí dobrovolník zpracovat, co se naučil, a učinit další kroky na své osobní cestě.

Přestože hodnocení jako takové příliš dlouho netrvá, může celkové zpracování dobrovolnické zkušenosti zabrat delší čas, což platí zvláště pro mladé lidi ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí. Dobrovolníci často potřebují podporu své vysílající organizace, aby rozpoznali, co se naučili, a naplánovali své další kroky.

Následuje několik jednoduchých metod, které lze v různých etapách hodnotící a navazující fáze využít:

UZAVŘENÍ

- 1 Dobrovolnický pobyt v zahraničí bývá velice intenzivní zkušeností. Vhodným vstupním krokem do fáze hodnocení a navazujících činností je tuto zkušenost symbolicky uzavřít, což může učinit hostitelská organizace uspořádáním závěrečného večírku (podobně je možné, aby po návratu dobrovolníka domů uspořádala vysílající organizace uvítací večírek či slavnost).
- 2 Během závěrečného večírku nebo krátké ceremonie předejte dobrovolníkovi diplom oceňující jeho úsilí při práci v projektu. Všichni dobrovolníci EDS dostanou od Evropské komise oficiální certifikát, ale na ten se často čeká až celý rok. Aby se vyhnuly zdržení, mohou organizace na počítači vytvořit svůj vlastní diplom.

HODNOCENÍ

Hodnocení je proces, jenž by měl probíhat již od samotného začátku projektu. Zde je několik tipů a metod, jak tomuto procesu napomoci:

- 3 Pokud dobrovolník rád píše, nechte ho vést si deník. Na konci projektu dobrovolníka požádejte, aby si své zápisky znovu přečetl a rozpoznal, zda během pobytu došlo k nějakým změnám v jeho chování, názorech, postojích, dovednostech apod. Pokud má dobrovolník s psaním potíže, ať denně nakreslí obrázek nebo každý týden sestaví koláž z časopisových výstřížků, v nichž vystihne různé události a vlastní pocity.
- 4 Deník nemusí být jen osobní, ale i veřejný. Dobrovolník může vést deník na internetu, aby se o jeho činnosti dozvěděli i lidé doma. Také ten lze na konci projektu zhodnotit.

- 5 Vedte dobrovolníka k tomu, aby během všech fází krátkodobého projektu EDS přemýšlel o budoucnosti a neodkládal důležitá rozhodnutí až na úplný konec pobytu. Lze to udělat neformálně tak, že se dobrovolníka během rozhovoru zeptáte, jakým směrem jeho myšlenky v tomto ohledu směřují. V hodnotící fázi by si měl dobrovolník připomenout plány, které měl na počátku, a posoudit, do jaké míry se změnil. Toto srovnání je účinnější u dlouhodobějších projektů, avšak i po pouhých třech týdnech bývá pro dobrovolníka velice podnětné.
- 6 Praktické aspekty dobrovolnické zkušenosti (denní úkoly, ubytování, získané dovednosti apod.) se hodnotí snadněji než jiné (například interkulturní zkušenost). Avšak obraz někdy řekne víc než tisíc slov... Pro lepší zhodnocení interkulturní zkušenosti kupte dobrovolníkovi fotoaparát na jedno použití. Dejte mu za úkol fotografovat lidi, místa a věci související s hostitelským projektem, které jsou pro něj důležité nebo na něj udělaly silný dojem. Využijte fotografie k diskusi o rozdílech a podobnostech mezi zeměmi a kulturami.
- 7 V závěru projektu nechte dobrovolníka sepsat seznam dovedností, kterým se naučil. Pomozte mu rozpoznat, v čem mu mohou být prospěšné při podnikání dalších kroků na jeho osobní cestě (nalezení práce, získání kvalifikace, zlepšení rodinné situace apod.).
- 8 Pokud se vrací více dobrovolníků najednou, je často užitečné uspořádat skupinové hodnocení. Podpora vrstevníků s podobnou zkušeností bývá dobrovolníkům velice prospěšná. Mějte však na paměti, že skupinové setkání může mít kromě pozitivních i negativní dopady.
- 9 Dobrým nástrojem pro hodnocení je dotazník, avšak pokud má dobrovolník problémy s čtením nebo psaním, je třeba mu s jeho vyplněním pomoci. Jednotlivé otázky s ním může projít pracovník s mládeží anebo kontaktní osoba.

SDÍLENÍ ZKUŠENOSTI

- 10 Kontaktujte místní noviny, aby s dobrovolníkem po jeho návratu domů udělaly rozhovor; totéž může před koncem projektu učinit i hostitelská organizace (dobrovolníka je vhodné na tuto událost včas připravit). Pokud dobrovolník rád píše, ať připraví pro noviny vlastní článek či popíše svou zkušenost v bulletinu organizace, na její webové stránce apod.
- 11 Pokud je to vhodné, dejte dobrovolníkovi po návratu příležitost o své zkušenosti mluvit na veřejnosti (například ve školách, klubu mládeže apod.). Je to dobrý způsob, jak k účasti v programu motivovat další mladé lidi.

POMOC DALŠÍM DOBROVOLNÍKŮM

- 12 Bývalí dobrovolníci se dají skvěle využít v dalších krátkodobých projektech EDS. Mohou pomáhat budoucím dobrovolníkům při přípravě na cestu do zahraničí anebo naopak být k dispozici zahraničním dobrovolníkům z jiných zemí (mohou například vyzvednout nového dobrovolníka na nádraží, připravit pro něj večerní program, seznámit ho s místními mladými lidmi apod.).

INTEGRACE

Podobně jako hodnocení je i integrace proces, který začíná prvním dnem projektu.

- 13 Před cestou do zahraničí by měla vysílající organizace společně s dobrovolníkem prohodit otázky týkající se jeho osobní cesty a vytvořit plán navazující činnosti po návratu domů. Mělo by v něm být obsaženo, co se má stát a kdy, jak dlouho to bude trvat, jaké kroky je třeba učinit apod. S některými kroky je možné začít ještě před odjezdem. Mějte však na paměti, že dobrovolníka během pobytu v zahraničí pravděpodobně napadnou nové věci, a proto není na škodu mít v záloze jeden nebo více náhradních plánů.
- 14 Po dobrovolníkově návratu domů navažte spolupráci se sociálním či odborným pracovníkem z vysílající organizace (může to být tatáž kontaktní osoba, která měla na starosti sledování krátkodobého projektu EDS).
- 15 Poskytněte mladému člověku příležitost dobrovolné práce ve vlastní komunitě.
- 16 Je-li to možné, nechte dobrovolníka využít dovednosti, které se během krátkodobého projektu EDS naučil, v programu vysílající organizace (například pokud se zúčastnil tanečního projektu, navrhněte mu uspořádat malé představení nebo taneční workshop).

TIPY PRO HOSTITELSKOU ORGANIZACI

- 17 Role hostitelské organizace ve fázi hodnocení a navazující činnosti spočívá v tom, že s dobrovolníkem udržuje kontakt (posílá mu krátké dopisy, emaily, fotografie, blahopřání k narozeninám, bulletinu apod.). Může navíc přímo podporovat dobrovolníkovy další kroky. Je také dobré, když zůstane v kontaktu s vysílající organizací, aby měla přístup k informacím o dobrovolníkově dalším pokroku a plánech do budoucna.

AUTOŘI

KATHY SCHROEDEROVÁ

Oksholm 157, 2133 KS Hoofddorp, Nizozemí (kathy.schroeder@planet.nl)

Kathy Schroederová je instruktorkou na volné noze s širokou zkušeností na poli dobrovolné práce v Severní Americe a v západní i východní Evropě. Od roku 1996 Kathy spolupracuje přímo s mladými lidmi, pracovníky s mládeží a s pedagogy; jejím cílem je zjistit, jakým způsobem mohou mít z mezinárodních programů mobility, jako je Evropská dobrovolná služba, prospěch mladí lidé s omezenými příležitostmi. Vedle školitelských a poradenských služeb se také často podílí na vytváření materiálů souvisejících s tématem sociálního začlenění.

ANN HENDRIKSOVÁ

KOORDINÁTORKA A REDAKTORKA

SALTO Resource Centre on Inclusion, Grétrystraat 26, 1000 Brusel, Belgie
(inclusion@SALTO-YOUTH.net)

Ann Hendriksová pracuje v současné době ve Školícím a informačním centru SALTO pro sociální začlenění a v programu Mládež v akci (pracovník národní agentury zodpovědný za oblast práce se znevýhodněnými).

S bezprostřední prací se socioekonomicky znevýhodněnými mladými lidmi má dlouholeté zkušenosti - osm let působila jako koordinátorka místního klubu mládeže v přístavní čtvrti města Ghent, což je velice známá znevýhodněná oblast.

Od roku 1993 pro tento klub iniciovala několik projektů v rámci různých akcí programu Mládež. Studovala sociální práci a zúčastnila se pouniverzitního kurzu na téma „chudoba a začlenění“.

ÚČASTNÍCI SETKÁNÍ U KULATÉHO STOLU V DEINZE V BELGII (ZÁŘÍ 2004)

Julie Devesová z ADICE, Francie

Joachim Theodoridis z centra mládeže Blue Hill, Švédsko

Clair Brownová z Everything's Possible, Velká Británie

Torben Schreiber z Øvebakken, Dánsko

Volker Geist ze Sealand e.V., Německo

Marie Laure Lacroixová ze Solidarités Jeunesses/Youth Action for Peace, Francie

Jeroen Wills z VIA/Service Civil International, Belgie-Vlámsko

DALŠÍ ČETBA

KNIHY A STUDIE

Několik dalších publikací SALTO z řady „Inclusion for All“:

- **Going International – Inclusion for All (2004)** – příručka, jež seznamuje s praktickými metodami začlenění a poskytuje rady pro přípravu, realizaci a navazující činnost u mezinárodních projektů pro mladé lidi s omezenými příležitostmi
- **Use Your Hands to Move Ahead (2004)** – využití praktických úkolů ke zvýšení účasti mladých lidí s omezenými příležitostmi v krátkodobých projektech Evropské dobrovolné služby
- **Fit for Life (2005)** – využití sportu jako vzdělávacího nástroje k začlenění mladých lidí s omezenými příležitostmi do programů pro mládež
- **No Barriers, No Borders (2006)** – praktická příručka pro přípravu mezinárodních projektů pro mladé lidi s různými schopnostmi („mixed ability“ – společná účast postižených a „normálních“ lidí)
- **Over the Rainbow (2006)** – praktická příručka pro přípravu mezinárodních projektů zahrnujících mladé lesbičky, homosexuály, bisexuály a mládež pochybující o své sexuální orientaci
- **Inclusion & Diversity (2006)** – jak dosáhnout větší inkluzivnosti práce s mládeží a projektů pro mládež a oslovit více rozdílných cílových skupin (spolupráce Školicích a informačních center SALTO pro sociální začlenění a SALTO kulturní rozmanitost)
- **No Offence (2006)** – zkoumání možností a příprava projektů, jichž se účastní bývalí delikventi a riziková mládež
- ...

👉 Dostupné na www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

Hledáte metody školení a práce s mládeží zaměřené na sociální začlenění a další témata?

Prozkoumejte „SALTO Toolbox for Training“ na www.SALTO-YOUTH.net/Toolbox/

Řada T-Kit: tématické a přehledné příručky pro použití při školení pracovníků s mládeží a na studijních seminářích. Partnerství Rady Evropy a Evropské komise – program European Youth Worker Training.

- Řízení projektů
- Interkulturní učení
- Základy školení
- Social Inclusion
- Organisational Management
- Intercultural Language Learning
- International Voluntary Service
- Under Construction...Citizenship, Youth and Europe
- Funding and Financial Management
- Evaluation
- Euromed Cooperation

☞ Dostupné na www.training-youth.net nebo www.SALTO-YOUTH.net/Toolbox/

- **Including All with the YOUTH Programme**, inspirativní příručka Evropské komise (dostupné na www.SALTO-YOUTH.net/find-a-tool/362.html)
- **Report of the European Commission Working Group on Inclusion 2004** (dostupné na www.SALTO-YOUTH.net/InclusionWorkingGroup/)
- **Get involved, Discover the benefits of the EVS short term programme for YOUR young people**, napsala Kathy Schroederová, vydáno za finančního přispění programu Mládež v akci Evropské komise a za podpory Polské národní agentury (dostupné na www.SALTO-YOUTH.net/InclusionPublications/)
- **Puzzeld 2003, training course on short term EVS**, studie o využití krátkodobé EDS jako standardní metody v organizacích mládeže a jako kroku v širším rámci osobní cesty mladistvého, školicí kurz pořádaný národními agenturami Slovinska, Polska a Litvy (www.SALTO-YOUTH.net/find-a-tool/263.html)
- **Summer Tandem, an example of good practice on how to link a short term volunteer to a running long term EVS volunteer in the same hosting project**, založeno na koncepci vyvinuté národními agenturami Belgie-Vlámska a Nizozemí (www.SALTO-YOUTH.net/find-a-tool/264.html)

- **Short term Volunteering, Evaluation April 2002, September 2003**, hodnotící studie o výsledcích pilotní akce, kterou provedlo třináct organizací za účelem vytvoření kritérií kvality pro krátkodobé projekty EDS určené znevýhodněným mladým lidem, publikace Francouzské národní agentury ve spolupráci s EIP (European Inclusion Programme), sedmi francouzskými organizacemi a jejich evropskými partnery
- **EVS Pilot Action, A Strategy for the Inclusion of Socially Excluded Young People**, studie Ann O'Sullivanové pro Evropskou komisi (Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu)
- Studie – **Learning and Education Processes in EVS** (výsledky německého výzkumu)

INTERNETOVÉ ZDROJE

Další internetové odkazy a zdroje na www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

- **Metody a nástroje pro „začleňovací“ projekty a školení** – [www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion Tools/](http://www.SALTO-YOUTH.net/InclusionTools/)
- **Databáze školitelů a odborníků na sociální začlenění** – [www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion Trainers/](http://www.SALTO-YOUTH.net/InclusionTrainers/)
- **Příležitosti školení na téma sociálního začlenění** – www.SALTO-YOUTH.net/InclusionCourses/
- **Bulletin SALTO pro otázky sociálního začlenění** – www.SALTO-YOUTH.net/InclusionNewsletter/
- www.europa.eu/youth/ (Evropská unie – Evropský portál pro mládež)
- www.europa.eu/comm/youth/ (Evropská komise – program Mládež v akci)
- www.europa.eu/comm/youth/index_en.html (akce programu Mládež v akci)
- www.sosforevs.org nebo www.europa.eu.int/comm/youth/program/sos/vh_db_en.html (databáze hostitelských organizací EDS)
- www.eurodesk.eu (informace pro mládež na stránkách Eurodesku)
- www.training-youth.net (partnerství Rady Evropy a Evropské komise – program European Youth Worker Training)
- www.coe.int/youth/ (Rada Evropy – mládež)
- www.inclusion.com (organizace pro sociální začlenění)
- www.y-e-n.net (síť Youth Express)
- www.envol.de (síť ENVOL)
- www.sciint.org, www.yap.org, www.alliance-network.org (organizace pořádající workcampy)

EDIČNÍ POZNÁMKA

V srpnu 2007 vydala Česká národní agentura Mládež, Národní institut dětí a mládeže MŠMT. Z anglického originálu Use Your Hands To Move Ahead vydaného SALTO-YOUTH pro sociální začlenění přeložil Radvan Markus.

Koordinátor českého vydání: Lucie Jarolímková

Ilustrace: Zomarr, zomarrrr@yahoo.com

Grafická úprava originálu: miXst, info@mixst.be

Grafická úprava českého vydání, sazba a tisk: Galio Crossmedia (www.galio.cz)

SALTO-YOUTH Inclusion Ressource Centre
SALTO-Jint, Grétrystraat 26, 1000 Brusel, Belgie
tel: +32 (0)2 209 07 20, fax: +32 (0)2 209 07 49
www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/
inclusion@SALTO-YOUTH.net

Autor: Kathy Schroeder

Editace a spolupráce: Ann Hendriks

Asistent: Rosanna Mendolia

Grafická úprava: miXst, info@mixst.be

Ilustrace: Zomarr, zomarrrr@yahoo.com

Českou publikaci získáte na:

Česká národní agentura Mládež, Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Na Poříčí 12, 110 00 Praha 1.
Publikaci lze zdarma stáhnout na www.mladezvakci.cz.

Reprodukování materiálů z publikace pro nekomerční účely je dovoleno za podmínky uvedení zdroje www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/ a zaslání informace na inclusion@salto-youth.net.

Tato publikace je tištěna na ekologicky šetrném papíru.

„Ruce vám pomohou o krok dál“ je vzdělávací příručka určená pracovníkům s mládeží, vedoucím mládeže, evropským institucím a všem ostatním, kteří mají co do činění s mladými lidmi ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí.

Příručka popisuje, jakým způsobem mohou být těmto mladým lidem prospěšné krátkodobé projekty Evropské dobrovolné služby (EDS), a názorně dokazuje, jak projekty zahrnující praktickou činnost (stavba, renovace, zahradnictví, výtvarné umění, hudba, tanec apod.) přímo odpovídají specifickým vzdělávacím potřebám cílové skupiny. Nabízí hloubkový pohled na vzdělávací hodnotu praktických úkolů a ukazuje, jak tyto úkoly slouží nejen rozvoji praktických dovedností jednotlivce, ale i jeho dovedností sociálních.

Příručka „Ruce vám pomohou o krok dál“ byla sestavena za pomoci jednotlivců a organizací, které mají s realizací projektů EDS několikaletou zkušenost. Všechny dosvědčují, že metodologie praktických úkolů je účinným nástrojem pro pozitivní změnu, a uvádějí konkrétní příklady jejího uplatnění.

Zmínění pracovníci s mládeží doufají, že se zkušenosti, o něž se v této příručce podělili, stanou inspirací pro další organizace k vytváření nových hostitelských projektů EDS. Vznik dalších projektů zahrnujících praktické úkoly umožní, aby z programu EDS mělo prospěch větší množství mladých lidí ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí.

Tato příručka je součástí řady Školicího a informačního centra SALTO „Inclusion for All“.

Dostupné zdarma na:

www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

